

MEDIJŲ RĒMIMO FONDO

VEIKLOS ATASKAITA

2024 M. SAUSIO 1 D. – GRUODŽIO 31 D.

Turinys

1. MEDIJŲ RĖMIMO FONDO DIREKTORIAUS ŽODIS	2
2. TRUMPAI APIE MEDIJŲ RĖMIMO FONDA	3
3. BENDROJI DALIS: FONDO MISIJA, TIKSLAI IR UŽDAVINIAI	3
4. FINANSAVIMO SKYRIMAS	5
5. FONDO VALDYMO STRUKTŪRA	6
5.1. FONDO DALININKAI	6
5.2. FONDO TARYBA.....	7
5.3. FONDO ADMINISTRACIJA.....	8
6. 2024 METŲ FONDO SĄMATA IR LĖŠŲ PANAUDOJIMAS	8
7. KONSULTACIJOS, SUSITIKIMAI, MOKYMAI	11
7.1. KONSULTACIJOS	11
7.2. SUSITIKIMAI	11
7.3. BENDRADARBIAVIMAS SU KITOMIS INSTITUCIJOMIS	12
7.4. PAREIŠKĖJŲ MOKYMAI.....	12
7.5. PAREIŠKĖJŲ AKTYVUMAS.....	12
8. FONDO VEIKLOS TOBULINIMAS	13
9. KOMUNIKACIJA IR ELEKTRONINĖ ERDVĖ	13
9.1. KOMUNIKACIJA	13
9.2. PARAIŠKŲ ADMINISTRAVIMO PROCESŲ SKAITMENIZAVIMAS	14
9.3. FONDO TURINIO BANKAS.....	14
9.4. PIRMAS ŽINGSNIS – PRIEINAMUMO ASMENIMS SU NEGALIA DIDINIMAS.....	14
9.5. SKAITMENINĖ PLATFORMA REGIONINĖMS BEI MAŽOMS VIEŠOSIOS INFORMACIJOS PRIEMONĖMS	15
10. 2024 M. SKIRTOS PARAMOS STRUKTŪRA, PROJEKTŲ ĮGYVENDINIMAS	15
10.1. VEIKLOS FINANSAVIMAS.....	15
10.1.1. KULTŪROS PERIODINIŲ LEIDINIŲ VEIKLOS FINANSAVIMAS	16
10.1.2. REGIONINIŲ LEIDINIŲ, TV, RADIJO VEIKLOS FINANSAVIMAS.....	17
10.2. PROJEKTŲ FINANSAVIMAS	19
10.2.1. I PROGRAMA. KULTŪROS ŽINIASKLAIDOS IR KULTŪROS PERIODINIŲ LEIDINIŲ PROJEKTAI	21
10.2.2. II PROGRAMA. REGIONINĖS ŽINIASKLAIDOS PROJEKTAI	23
10.2.3. III PROGRAMA. NAUJIENŲ, TIRIAMOSIOS IR ŠVIEČIAMOSIOS ŽINIASKLAIDOS PROGRAMOS PROJEKTAI	28
10.2.4. IV PROGRAMA. ŽINIASKLAIDOS TAUTINIŲ MAŽUMŲ KALBOMIS IR LIETUVIŲ IŠEIVIJOS (DIASPOROS) ŽINIASKLAIDOS PROGRAMOS PROJEKTAI	30
10.2.5. TIRIAMOSIOS ŽURNALISTIKOS STIPENDIJŲ PAPROGRAMĖ	32
11. VISUOMENĖS INFORMAVIMO KULTŪROS RAIDOS IR PLĖTROS APŽVALGA	32
11.1. JAUNIMO IR VAIKŲ AUDITORIJŲ AUGINIMO IŠŠŪKIAI	32
11.2. REGIONINĖ SPAUDA IR JOS PRIEINAMUMAS.....	34
11.3. SKAITMENINIS MEDIJŲ RAŠTINGUMAS – ŽURNALISTAMS IR REDAKCIJOMS	36
11.4. LIETUVOS ŽINIASKLAIDOS PASIRENGIMAS ĮGYVENDINTI EUROPOS PARLAMENTO IR TARYBOS DIREKTYVĄ (ES) 2019/882 DĖL GAMINIŲ IR PASLAUGŲ PRIEINAMUMO REIKALAVIMŲ	36
11.5. PERIODINĖS KULTŪRINĖS ŽINIASKLAIDOS TYRIMAS.....	40
11.6. KULTŪRINĖS PERIODIKOS PRENUMERATOS SITUACIJA, PRIEINAMUMAS IR BIBLIOTEKŲ ĮTAKA.....	41

1. Medijų rėmimo fondo direktoriaus žodis

Šiuo metu, kai pasaulis nuosekliai ir kryptingai juda naujos, bet dar nežinomos pasaulinės tvarkos link, Lietuva žengia tvirtus žingsnius, siekdama išsaugoti vieną iš keturių demokratijos ramsčių – laisvą ir nepriklausomą žiniasklaidą. Naujai įsteigtas Medijų rėmimo fondas tapo stipria ekonomine atrama regioninei ir kultūros periodinei spaudai, šviečiamajai, tautinių bendrijų ir lietuvių diasporos žiniasklaidai. Fondas, įgyvendindamas skirtingas programas, remia naujienų ir tiriamosios žurnalistikos projektus, skiria stipendijas žurnalistams, remia žiniasklaidos startuolių projektus. Fondas taip pat skiria veiklos finansavimą toms žiniasklaidos priemonėms, kurioms to labiausiai reikia, – regioninėms spaudos, radijo ir TV priemonėms, kultūros periodinei spaudai, o nuo 2025 m. – ir tautinių mažumų žiniasklaidai.

Kuriant fondą dalyvavo dauguma asocijuotų Lietuvos žiniasklaidos atstovų, todėl savireguliacija yra svarbus Fondo valdymo elementas ir jo stiprybė. Svarbiausias vaidmuo nustatant finansavimo gaires ir konkurso būdu paskirstant finansavimą tenka Fondo tarybai – ji skiria finansavimą remdamasi ekspertų išvadomis, suteikiančiomis galutiniams sprendimams reikiamo „gylio ir pločio“.

Šis valstybės lėšų paskirstymo modelis suteikia Fondui savarankiškumą, kuris užtikrina objektyvų ir nepriklausomą privačių Lietuvos žiniasklaidos priemonių finansavimą. Suprantama, kad finansavimo lėšos yra ribotos, o ir Fondo tikslas nėra skirti finansavimą visoms be išimties paraiškoms pateikusioms žiniasklaidos priemonėms: jis skiriamas tik toms, kurios atitinka tam tikrus kriterijus. Fondas, stebėdamas besikeičiantį žiniasklaidos lauką, nuolat palaiko ryšį su žiniasklaidos atstovais, visuomet išklauso ir atsižvelgia į jų nuomonę. Fondas yra unikalus, nes, atsižvelgdamas į pareiškėjų nuomones, pasiūlymus, patarimus bei pasaulines žiniasklaidos tendencijas, nuolat keičiasi. Šis Fondo lankstumas ir savireguliacijos mechanizmas įgalina nuolat tobulinti finansavimo taisykles.

Fondas yra nauja institucija, pasiruošusi vykdyti savo misiją reaguodama į sparčiai besikeičiantį žiniasklaidos pasaulį ir įsiklausydama į žiniasklaidos bendruomenės nuomones bei siūlymus. Pabrėžtina, kad Fondas yra unikalus tokio pobūdžio fondas Baltijos regione – novatoriškas, žengiantis priešakyje, pralenkiantis laiką. Laisvos, kokybiškos ir objektyvios žiniasklaidos būtinybė tik auga, bet pasaulinės tendencijos byloja, kad absoliuti dauguma žiniasklaidos priemonių niekaip neranda savo verslo modelio. Girdime apie žiniasklaidos priemonių demokratiname pasaulyje bankrotus, nuolat atleidžiamus žurnalistus. Tačiau tikiuosi, kad vykdydamas savo misiją, palaikydamas aukštus turinio kokybės standartus, nuolat bendraudamas ir bendradarbiaudamas su žiniasklaidos bendruomene, Fondas taps tvirtu mūsų žiniasklaidos ramsčiu šiais sudėtingais laikais.

2025 metais Fondas ne tik tobulins turinio projektų ir veiklos finansavimo modelius, bet ir skirs daug dėmesio įvairių įrankių kūrimo pradžiai. Fondas turėtų būti ne tik tas, kuris „dalija žuvį“, bet ir tas, kuris „padeda pasigaminti meškerę“. Todėl intensyviai dirbsime ruošdami regionams skirtą skaitmeninę platformą, kurdami prieinamumo įrankius asmenims su negalia, inicijuosime ekosistemų, teikiančių ekspertines žinias Lietuvos žiniasklaidai ir padėsiančių išgyventi bei prisitaikyti moderniam medijų pasaulyje, sukūrimo planus. Fondas įsteigtas tam, kad palaikytų Lietuvos žiniasklaidą, kuri užtikrina mūsų demokratijos gyvybingumą.

2. Trumpai apie Medijų rėmimo fondą

Viešoji įstaiga Medijų rėmimo fondas (toliau – Fondas; MRF) yra nauja įstaiga, kurios veikla dar tik įsibėgėja. Fondo tikslas – skatinti ir remti kokybiškos, įvairialypės ir objektyvios informacijos sklaidą, taip stiprinant demokratiją, žiniasklaidos nepriklausomumą ir visuomenės informuotumą. Vienas iš pagrindinių siekių – užtikrinti skaidrų ir efektyvų finansavimo mechanizmą, kad remiami projektai taptų svariu indėliu tenkinant visuomenės interesus ir puoselėjant demokratines vertybes. Fondo veikla yra svarbi kuriant stiprią, atsakingą ir nepriklausomą žiniasklaidą, kuri galėtų veiksmingai informuoti visuomenę ir skatinti demokratinius procesus.

Svarbiausia Fondo funkcija – valstybės finansinė parama žiniasklaidai: Fondas konkurso būdu skiria valstybės paramą atrinktiems viešosios informacijos rengėjų ir (ar) skleidėjų projektams, vykdo projektų įgyvendinimo ir finansinę priežiūrą, vertina projektų rezultatų poveikį visuomenei, skiria stipendijas viešosios informacijos rengėjams, organizuoja visuomenės informavimo srities tyrimus.

Fondas skiria valstybės paramą:

- 1) viešosios informacijos rengėjų ir (ar) skleidėjų (juridinių asmenų) projektams;
- 2) viešosios informacijos rengėjų ir (ar) skleidėjų (juridinių asmenų) veiklai;
- 3) viešosios informacijos rengėjų (fizinių asmenų) stipendijoms.

Programos, pagal kurias Fondas skiria valstybės paramą:

- 1) Kultūrinės žiniasklaidos ir kultūros periodinių leidinių;
- 2) Regioninės žiniasklaidos;
- 3) Naujienų, tiriamosios ir šviečiamosios žurnalistikos;
- 4) Žiniasklaidos tautinių mažumų kalbomis ir lietuvių išeivijos (diasporos) žiniasklaidos.

Kaip Fondas skiria valstybės paramą

Sprendimus dėl Fondo teikiamos valstybės paramos skyrimo priima Fondo kolegialus organas – Fondo taryba, remdamasi ekspertų išvadomis. Fondo tarybą sudaro 10 narių. Vieną narį į Fondo tarybą skiria Medijų taryba, kitus narius po vieną skiria viešosios informacijos rengėjus ir skleidėjus vienijančios organizacijos. Administracija, vadovaujama Fondo direktoriaus, užtikrina, kad visi sprendimai būtų įgyvendinti.

3. Bendroji dalis: Fondo misija, tikslai ir uždaviniai

Fondo veiklos ataskaita parengta remiantis Lietuvos Respublikos visuomenės informavimo įstatymo 28 straipsniu, Fondo įstatais, metine finansų ataskaita, veiklos rodikliais, dalininkų susirinkimų protokolais, tarybos ir ekspertų posėdžių protokolais, kitais Fondo dokumentais bei medžiaga apie jo veiklą.

Ataskaitoje pateikiama išsami informacija apie Fondo veiklą per ataskaitinį laikotarpį, skirtą valstybės paramą atrinktiems viešosios informacijos rengėjų ir (ar) skleidėjų projektams, pasiektus rezultatus bei Fondo strategines kryptis. Taip pat aptariamos finansinės veiklos ataskaitos, veiklos efektyvumo rodikliai ir Fondo valdymo organų sprendimai. Analizuojami Fondo veiklos iššūkiai, numatomos

ateities perspektyvos ir planuojamos iniciatyvos, siekiant didinti veiklos skaidrumą, efektyvumą ir poveikį visuomenei.

Fondas kaip nepriklausoma viešoji įstaiga įsteigtas 2023 m. rugpjūčio 25 d., siekiant įgyvendinti Lietuvos Respublikos visuomenės informavimo įstatymo 28 straipsnio nuostatas remti visuomenei ir valstybei reikšmingo, kokybiško, etiško ir politiškai neutralaus visuomenės informavimo priemonių turinio kūrimą, sklaidą ir viešosios informacijos rengėjų ir (ar) skleidėjų veiklą. Žiniasklaida yra viena svarbiausių modernios visuomenės dalių, atliekanti informavimo, švietimo ir kontrolės funkcijas, daranti didelę įtaką demokratijai, politiniams procesams, kultūrai ir informacijos sklaidai. Siekiant užtikrinti visuomenės gerovę ir informacinį saugumą žiniasklaidos nepriklausomumas, objektyvumas ir profesionalumas yra būtinas.

Fondo steigėjai ir dalininkai yra trys: valstybė, kurios kaip Fondo steigėjos ir dalininkės teises ir pareigas įgyvendina Vyriausybės įgaliota institucija – Lietuvos Respublikos kultūros ministerija; Visuomenės informavimo etikos asociacija ir Kultūros periodinių leidinių asociacija. 2023 m. rugsėjo 13 d. Fondas įregistruotas VĮ Registrų centro Vilniaus filiale.

Fondas vykdo veiklą vadovaudamasis Lietuvos Respublikos viešųjų įstaigų, Lietuvos Respublikos visuomenės informavimo įstatymo, Fondo finansuojamų projektų teikimo taisyklių, įstatų, Fondo vidaus dokumentų ir kitų teisės aktų nuostatomis. Fondo buveinė yra Vilniaus g. 35 / Palangos g. 3, Vilniuje, viešosios įstaigos kodas 306416631. Fondas nėra pridėtinės vertės mokesčio mokėtojas. Fondo ūkiniai metai yra kalendoriniai metai: finansinių metų pradžia yra sausio mėn. 1 d., pabaiga – gruodžio mėn. 31 d.

Lietuvos Respublikos visuomenės informavimo įstatymo 28 straipsnis nustato Fondo tikslus, funkcijas ir veiklos principus. Šis straipsnis reglamentuoja Fondo veiklą, apibrėžia jo vaidmenį remiant visuomenės informavimo priemones, skirstant finansavimą ir užtikrinant sprendimų priėmimo skaidrumą bei objektyvumą.

Remdamasis šiuo teisiniu pagrindu, Fondas vykdo savo misiją – remti visuomenei ir valstybei reikšmingo, kokybiško, etiško ir politiškai neutralaus visuomenės informavimo priemonių turinio kūrimą, sklaidą ir viešosios informacijos rengėjų ir (ar) skleidėjų veiklą.

Fondo tikslas – siekti žiniasklaidos pliuralizmo, nuomonių ir tautinių kultūrų įvairovės, socialiai reikšmingos, kultūrą skatinančios informacijos prieinamumo visuomenėje, įskaitant asmenų su negalia informacinį prieinamumą, teikiant valstybės paramą viešosios informacijos rengėjams ir (ar) skleidėjams, užtikrinant racionalų ir pagrįstą valstybės lėšų panaudojimą (pagrindinė vykdomos ekonominės veiklos rūšis pagal EVRK 889900).

Fondas, siekdamas jam pavesto tikslo, atlieka šias funkcijas:

- 1) skiria valstybės paramą atrinktiems projektams;
- 2) vykdo finansuojamų projektų įgyvendinimo ir finansinę priežiūrą;
- 3) vertina įgyvendintų projektų rezultatų poveikį visuomenei;
- 4) skiria stipendijas viešosios informacijos rengėjams;
- 5) organizuoja visuomenės informavimo srities tyrimus, koordinuoja šių tyrimų vykdymą;
- 6) kiekvienais metais rengia ir kartu su Fondo veiklos ataskaita viešai skelbia praėjusiais metais įgyvendintų projektų eigos ir pasiektų rezultatų apžvalgą bei visuomenės informavimo kultūros raidos ir plėtros apžvalgą.

Fondo veikla, įskaitant Fondo tarybos veiklą, kiekvienais metais vertinama Fondo visuotiniame dalininkų susirinkime. Fondas kiekvienais metais iki balandžio 1 dienos Fondo interneto svetainėje viešai paskelbia Fondo praėjusių metų veiklos ataskaitą, metinių finansinių ataskaitų rinkinį ir biudžeto lėšų paskirstymo bei panaudojimo ataskaitą, kurią pateikia Seimui.

4. Finansavimo skyrimas

Fondo finansuojamų projektų teikimo taisyklių projektą parengė Fondo taryba. Fondo finansuojamų projektų teikimo taisyklės patvirtintos Lietuvos Respublikos kultūros ministro 2024 m. vasario 29 d. įsakymu Nr. IV-176 „Dėl Medijų rėmimo fondo finansuojamų projektų teikimo taisyklių patvirtinimo“ (toliau – Taisyklės). Taisyklėse nustatomas Fondo veiklai skiriamo valstybės finansavimo pagal numatytas programas paskirstymas, viešųjų konkursų tvarka, reikalavimai projektams, jų paraiškoms ir įgyvendinimui, taip pat kitos valstybės paramos administravimo ir teikimo sąlygos.

Finansavimas skiriamas rengiant konkursą pagal Visuomenės informavimo įstatymo 28 straipsnio 16 dalyje nustatytas programas (prioritetines sritis), įskaitant programas, parengtas Fondo tarybos, atsižvelgiant į visuomenės informavimo kultūros raidos ir plėtros bei informacinio saugumo ir visuomenės atsparumo stiprinimo prioritetus, ir patvirtintas Fondo visuotinio dalininkų susirinkimo. Konkursų tikslas – atrinkti viešosios informacijos rengėjus ir (ar) skleidėjus, kurių projektams ir (ar) veiklai bus teikiamas finansavimas arba skiriamos stipendijos.

Fondo veiklai skiriamo valstybės finansavimo pagal Visuomenės informavimo įstatymo 28 straipsnio 16 dalyje numatytas programas (prioritetines sritis) paskirstymas:

	Programa (prioritetinė sritis)	Finansavimo dalis, proc.
1.	Kultūrinės žiniasklaidos ir kultūros periodinių leidinių	36
2.	Regioninės žiniasklaidos	38
3.	Naujienu, tiriamosios ir šviečiamosios žurnalistikos	21
4.	Žiniasklaidos tautinių mažumų kalbomis ir lietuvių išėivijos (diasporos) žiniasklaidos	5

Kultūrinės žiniasklaidos ir kultūros periodinių leidinių programai skiriama 36 proc. lėšų, iš kurių:

- kultūros projektams žiniasklaidoje finansuoti – 28 proc. programai skirtų lėšų;
- kultūros periodinių leidinių projektams finansuoti – 36 proc. programai skirtų lėšų;
- kultūros periodinių leidinių veiklai finansuoti – 36 proc. programai skirtų lėšų.

Regioninės žiniasklaidos programai – 38 proc., iš kurių:

- projektams finansuoti – 30 proc. programai skirtų lėšų;
- veiklai finansuoti – 70 proc. programai skirtų lėšų.

Naujienu, tiriamosios ir šviečiamosios žurnalistikos programai – 21 proc., iš kurių:

- projektams finansuoti – 90,06 proc. programai skirtų lėšų;
- tiriamosios žurnalistikos stipendijoms finansuoti – 9,6 proc. programai skirtų lėšų.
- Žiniasklaidos tautinių mažumų kalbomis ir lietuvių išėivijos (diasporos) žiniasklaidos programai skiriama 5 proc. lėšų.

Sprendimus dėl Fondo teikiamos valstybės paramos skyrimo priima Fondo kolegialus organas – Fondo taryba, remdamasi ekspertų išvadomis.

Fondo taryba viešojo konkurso būdu atranka ekspertus, kurie teikia Fondo tarybai išvadas dėl projektų finansavimo. Ekspertų sąrašas skelbiamas viešai Fondo interneto svetainėje. Fondo ekspertų sąrašą 2 metų kadencijai tvirtina Fondo visuotinis dalininkų susirinkimas. 2024 m. balandžio 9 d. patvirtintame sąraše yra 51 ekspertas.

Ekspertai vertina viešosios informacijos rengėjų ir (ar) skleidėjų Fondui pateiktas paraiškas finansuoti projektus, veiklą ir stipendijas ir teikia išvadas Fondo tarybai. Sprendimus dėl lėšų skyrimo Fondo taryba priima tik atsižvelgusi į ekspertų išvadas.

Ekspertinį paraiškų vertinimą sudaro šie etapai: ekspertų individualus paraiškų vertinimas; paraiškų vertinimas ekspertų grupės posėdyje (grupę sudaro 3–5 ekspertai); ekspertų išvadų ir projektų, kuriems siūloma skirti finansavimą ir jo neskirti, sąrašo patvirtinimas ekspertų grupės posėdyje. 2024 m. vyko 15 ekspertų posėdžių. Paraiškas vertino 33 ekspertai.

2024 m. Fondas organizavo net tris konkursus, gautos 448 viešosios informacijos rengėjų ir (ar) skleidėjų paraiškos. 2024 m. suderintos ir pasirašytos 329 sutartys su pareiškėjais. Iš jų: 71 veiklos finansavimo ir įgyvendinimo sutartis, 22 tiriamosios žurnalistikos stipendijos mokėjimo sutartys, 236 projekto finansavimo ir įgyvendinimo sutartys.

2024 m. viešosios informacijos rengėjų ir (ar) skleidėjų projektams, stipendijoms ir veiklai paskirstyta 5 931 370 Eur.

5. Fondo valdymo struktūra

Fondo valdymo struktūra yra orientuota į skaidrumą, atsakingą sprendimų priėmimą ir efektyvų finansinių išteklių panaudojimą, siekiant įgyvendinti Fondo tikslus ir uždavinius.

Fondas turi kolegialų valdymo organą – visuotinį dalininkų susirinkimą ir vienasmenį valdymo organą – direktorių. Sprendimus dėl Fondo teikiamos valstybės paramos skyrimo priima Fondo kolegialus organas – Fondo taryba.

5.1. Fondo dalininkai

Fondo steigėjai ir dalininkai yra trys: valstybė, kurios kaip Fondo steigėjos ir dalininkės teises ir pareigas įgyvendina Vyriausybės įgaliota institucija – Lietuvos Respublikos kultūros ministerija; Visuomenės informavimo etikos asociacija ir Kultūros periodinių leidinių asociacija. Fondo dalininkai Fondo valdyme dalyvauja lygiomis dalimis.

2024 m. Fonde organizuota 10 visuotinių dalininkų susirinkimų, priimta 19 sprendimų, surašyta 10 posėdžių protokolų.

2024 m. Fondo dalininkų susirinkimuose patvirtinta Fondo 2024 m. išlaidų sąmata, dalininkų įnašų naudojimo tvarka, Fondo tarybos sudėtis, Fondo tarybos narių nešališkumo deklaracijos ir konfidencialumo pasižadėjimo formos, Fondo tarybos atrinktų ekspertų sąrašas, Ekspertų darbo reglamentas, ekspertų gaunamo užmokesčio tvarka, ekspertų konfidencialumo pasižadėjimo ir nešališkumo deklaracijos formos, Fondo administracijos struktūra, darbuotojų pareigybių sąrašas. Svarstyti kiti Fondo veiklai svarbūs klausimai.

5.2. Fondo taryba

Sprendimus dėl Fondo teikiamos valstybės paramos skyrimo priima Fondo kolegialus organas – Fondo taryba. Fondo tarybą sudaro 10 narių. Vieną narį į Fondo tarybą skiria Medijų taryba iš aukštųjų mokyklų, vykdančių žurnalistikos studijų programą, pasiūlytų kandidatų, kitus narius po vieną skiria viešosios informacijos rengėjus ir skleidėjus vienijančios organizacijos. Fondo tarybos sudėtį 4 metų kadencijai tvirtina Fondo visuotinis dalininkų susirinkimas.

2024 metais Fondo taryboje dirbo:

Vaiva Žukienė – Lietuvos kabelinės televizijos asociacijos ir Regioninių televizijų asociacijos bendrai paskirta atstovė (Tarybos pirmininkė nuo 2024 m. birželio 10 d.);

Aurelija Arlauskienė – Lietuvos žurnalistų sąjungos paskirta atstovė;

Kęstutis Bulka – asociacijos „Nacionalinė spauda“ paskirtas atstovas;

Lina Bušinskaitė – Interneto žiniasklaidos asociacijos paskirta atstovė;

Ramunė Čičirkaitė – Lietuvos radijo ir televizijos asociacijos ir Lietuvos regioninių radijo stočių asociacijos bendrai paskirta atstovė;

Danielius Mušinskas – Lietuvos meno kūrėjų asociacijos paskirtas atstovas;

Rasytė Navickienė – Nacionalinės rajonų ir miestų laikraščių leidėjų asociacijos paskirta atstovė;

Audronė Nugaraitė – Medijų tarybos paskirta atstovė;

Marijona Šaknienė – Lietuvos žurnalistų draugijos paskirta atstovė;

Gytis Norvilas – Kultūrinių periodinių leidinių asociacijos paskirtas atstovas (Tarybos pirmininkas ir narys iki 2024 m. balandžio 22 d.);

Donatas Pustlys – Kultūrinių periodinių leidinių asociacijos paskirtas atstovas (nuo 2024 m. birželio 3 d.).

2024 m. Fonde organizuoti 37 Tarybos posėdžiai, 14 elektroninių apklausų, priimta 14 sprendimų, surašyti 37 Tarybos posėdžių protokolai.

2024 m. Fondo tarybos posėdžiuose paskirstytas 2024 skiriamas valstybės finansavimas pareiškėjams: iš viso 5 931 370 Eur. Fondo tarybos sprendimai dėl lėšų skyrimo viešai skelbiami Fondo interneto svetainėje. Tarybos posėdžiuose svarstyta ir patvirtinta: Taisyklių projektas, Ekspertų darbo reglamentas; Prekės ženklo naudojimo tvarkos aprašas; Lietuvos Respublikos savivaldybių viešųjų bibliotekų sąrašas; paraiškos viešosios informacijos rengėjų ir (ar) skleidėjų projektams forma; paraiškos viešosios informacijos rengėjų ir (ar) skleidėjų veiklai forma; paraiškos viešosios informacijos rengėjų ir (ar) skleidėjų stipendijoms forma; paraiškos vertinimo lentelės; projekto finansavimo ir įgyvendinimo sutarties ir jos priedų formos; veiklos finansavimo ir įgyvendinimo sutarties ir jos priedų formos; tiriamosios žurnalistikos stipendijos mokėjimo sutarties forma; prašymo leisti sumažinti projekto apimtį forma; stipendijų finansinės ir įgyvendinimo ataskaitos formos; veiklos finansinės ir vykdymo ataskaitų formos; projekto finansinės ir įgyvendinimo ataskaitos formos; 20 Fondo finansuojamų projektų teikimo taisyklių komentarus.

5.3. Fondo administracija

Fondui vadovauja direktorius – įstaigos vadovas, atskaitingas Fondo visuotiniam dalininkų susirinkimui ir Fondo tarybai.

Į pareigas direktorius skiriamas rengiant viešąjį konkursą, Fondo visuotinio dalininkų susirinkimo sprendimu, 5 metų kadencijai. Per ataskaitinį laikotarpį Fondui vadovavo direktorius Ruslanas Iržikevičius. Direktorius veiklą vykdė ir sprendimus priėmė vadovaudamasis įstatymų suteiktais įgaliojimais. Fondo direktorius 2024 metais funkcijas vykdė pagal pareigybių aprašyme nustatytas funkcijas.

2024 metais buvo organizuoti 7 konkursai darbuotojų, dirbančių pagal darbo sutartis, pareigoms užimti. Konkursų tikslas buvo rasti motyvuotus, kvalifikuotus specialistus, atitinkančius veiklą pradėjusio Fondo poreikius bei keliamus reikalavimus. Konkursai buvo vykdomi laikantis teisės aktų reikalavimų, užtikrinant skaidrumą ir lygias galimybes visiems kandidatams.

2024 m. gruodžio 31 d. Fonde buvo 8 pareigybės. Tai atspindi Fondo dalininkų patvirtintą struktūrą ir optimalų darbuotojų skaičių, reikalingą siekiant efektyviai vykdyti veiklą. Per 2024 metus buvo priimti 7 nauji darbuotojai, dirbantys pagal darbo sutartis.

6. 2024 metų Fondo sąmata ir lėšų panaudojimas

2024 m. iš LR valstybės biudžeto (VB) Fondui skirti asignavimai 6 518 000 Eur – viešosios informacijos rengėjų ir (ar) skleidėjų veiklos bei projektų daliniam finansavimui ir administravimui. Pagal iš anksto sudarytą ir patvirtintą metinę 2024 m. sąmatą programoms numatyta 91 proc., o jų administravimui – 9 proc. lėšų. Per 2024 metus sąmata buvo patikslinta.

Fondo veiklai pradėti ir toliau vykdyti buvo panaudoti dalininkų įnašai ir iš LR valstybės biudžeto skirti asignavimai paslaugoms ir prekėms įsigyti (administravimui numatytos išlaidos). Dėl aplinkybių, susijusių, su Fondo veiklos pradžia ir kūrimosi procesu, visa numatyta veikla įstaigoje buvo pradėta ne iš karto, o palaipsniui. Todėl 2024 m. skirti asignavimai iš LR valstybės biudžeto panaudoti ne visi (liko nepanaudota 9 739 Eur).

1 lentelė

Finansavimas	LR valstybės biudžeto 2024 m. gauti ir panaudoti asignavimai (Eur)	2024-01-01 Fondo dalininkų įnašo likutis ir lėšų panaudojimas 2024 m. (Eur)
Patvirtinti asignavimai iš VB (Eur) 2024 m.	6 518 000	56 014
2024 m. gautas finansavimas iš LR valstybės biudžeto (Eur)	6 508 261	0
Panaudota (Eur) 2024 m.	6 508 261	30 415
Likutis (Eur) 2024-12-31	9 739	25 599

Pagal atskirus išlaidų ekonominės klasifikacijos straipsnius, 2024 m. lėšų panaudojimas iš LR valstybės biudžeto ir dalininkų įnašų:

2 lentelė

Straipsniai	Valstybės biudžeto asignavimai		Dalininkų įnašai	
	Patvirtinti asignavimai 2024 m.	2024 m. išlaidos	2024 m. išlaidos	Pastabos
Likutis 2024-01-01 (Eur)			56 014	
2024 m. skirti asignavimai	6 518 000			
Fondo administracijos darbuotojų darbo užmokestis ir socialinis draudimas		251 300	5 082	2023 m. direktoriaus atlyginimas
Ryšių įrangos ir ryšių paslaugų įsigijimo išlaidos		2 707		
Komandiruočių išlaidos (5)		3 384		
Patalpų nuomos ir komunalinių paslaugų išlaidos		24 000		
Ekspertų, konsultantų ir Fondo tarybos paslaugų įsigijimo išlaidos		152 541	5 635	Užmokestis Fondo tarybos nariams už 2023 m. posėdžius (3 posėdžiai)
Informacinių technologijų prekių ir paslaugų įsigijimo išlaidos		129 739	8 496	
Reprezentacinės išlaidos		1 720		
Viešinimo išlaidos		6 171	192	
Kitų prekių ir paslaugų įsigijimo išlaidos		5 319	11 010	baldaai, kanceliarinės, prekės ir paslaugos
Informacijos rengėjų ir (ar) skleidėjų projektams ir veiklai		5 931 380		
Iš viso	6 518 000	6 508 261	30 415	
Likutis 2024-12-31		9 739	25 599	

2024 m. skirtos lėšos viešosios informacijos rengėjų ir (ar) skleidėjų projektams ir veiklai. 2024 m. pasirašytos 329 sutartys su viešosios informacijos rengėjais ir (ar) (skleidėjais) ir sumokėta **5 931 380 Eur**. Asignavimų paskirstymas tarp programų pateiktas 3 lentelėje.

3 lentelė

	Programos	Turi būti skirta		Pasirašytos sutartys 2024 m.	
		proc.	Pagal finansavimo Taisyklės (Eur)	Pasirašytos sutartys (Eur)	Sutarčių skaičius
1	1KP	36 %	2 135 297	2 135 297	83
1.1	Kultūros projektai žiniasklaidoje, 28 %		597 883	588 483	49
1.2	Kultūros periodiniai leidiniai (projektai,) 36 %		768 707	1 195 596	22

1.3	Kultūros periodiniai leidiniai (veikla), 36 %		768 707	351 218	12
2	2R	38 %	2 253 924	2 253 924	121
2.1	Regioninės žiniasklaidos projektai, 30 %		676 177	676 474	62
2.2	Regioninės žiniasklaidos veikla, 70 %		1 577 747	1 577 450	59
3	3NTS	21 %	1 245 590	1 245 590 00	101
3.1	Naujienu, tiriamosios, šviečiamosios žurnalistikos projektai, 90,4 %		1 125 590	1 125 590	79
3.2	Stipendijos, 9,6 %		120 000	120 000	22
4	4TMD (Tautinių mažumų žiniasklaida ir išeivija)	5 %	296 569	296 569	24
	Iš viso	100 %	5 931 380	5 931 380	329

Informacija apie įsigytą ilgalaikį ir trumpalaikį turtą per ataskaitinį laikotarpį: 2024 m. Fondas įsigijo materialaus ir nematerialaus ilgalaikio ir trumpalaikio turto.

Informacija apie Fondo sąnaudas, administracijos darbuotojų darbo užmokestį, atlyginimą Fondo tarybos nariams, ekspertams bei kitas administravimo sąnaudas

4 lentelė

Eil. Nr.	Straipsniai	2024 m. dalininkų įnašo sąnaudos Eur	2024 m. VB sąnaudos Eur
1	Viešosios informacijos rengėjų ir (ar) skleidėjų projektų ir veiklos finansavimas (4 programos)		5 931 380
2	Darbuotojų darbo užmokestis ir socialinis draudimas		249 387
3	Ilgalaikio turto nusidėvėjimas	3 695	388
4	Patalpų nuoma ir komunalinės paslaugos	315	20 772
5	Transporto išlaidos (pervežimas)	508	
6	Viešieji ryšiai	192	3 173
7	Ryšių paslaugos		1 676
8	Komandiruotės (5)		3 384
9	IT prekės ir paslaugos	8 557	8 695
10	Reprezentacinės sąnaudos	31	1 560
11	Fondo tarybos, ekspertų ir konsultantų paslaugos		148 997
12	Kitos išlaidos (kanceliarinės prekės, kitos įsikūrimui skirtos prekės ir paslaugos)	1 343	3 051
	2024 m. sąnaudos (iš viso):	14 641	6 372 463

Ataskaitiniu laikotarpiu Fondas nebuvo paramos gavėju nei labdaros teikėju.

Fondo buhalterinę apskaitą tvarko įmonės finansininkas, naudodamasis apskaitos programa „DB Apskaita“; Fondas naudoja Lietuvos Respublikos finansų ministerijos VBAMS/FABIS programa.

7. Konsultacijos, susitikimai, mokymai

7.1. Konsultacijos

Fondo darbuotojai nuolat teikia konsultacijas pareiškėjams telefonu, elektroniniu paštu, socialiniuose tinkluose, – taip siekiama užtikrinti, kad pareiškėjai gautų visą informaciją, kurios reikia siekiant tinkamai parengti ir pateikti paraiškas. Pareiškėjai dažnai skambina prašydami pakonsultuoti paraiškų pildymo, Taisyklių nuostatų taikymo klausimais. Fondo darbuotojai paaiškina, kokius dokumentus būtina pateikti, kokie yra terminai, kaip tinkamai užpildyti paraiškos formas ir kokių klaidų reikėtų vengti. Fondo darbuotojai, atsižvelgdami į konkrečią situaciją, padeda išsiaiškinti sudėtingus klausimus, pateikia aiškinamuosius pavyzdžius ir rekomendacijas. Nuolatinis bendravimas su pareiškėjais padeda ne tik užtikrinti sklandų paraiškų teikimo procesą, bet ir didina pasitikėjimą Fondo veikla bei finansavimo skaidrumu.

7.2. Susitikimai

2024 m. Fondo direktorius ir darbuotojai dalyvavo net 294 renginiuose ir susitikimuose, kurių pagrindinis tikslas buvo reprezentuoti naujai įkurtą Fondą, stiprinti jo vaidmenį tiek nacionaliniu, tiek tarptautiniu mastu ir spręsti aktualius bei iššūkių keliančius klausimus. Dalyvavimas šiuose susitikimuose ir renginiuose svariai prisidėjo prie Fondo žinomumo didinimo, svarbių ryšių užmezgimo ir esamų partnerystės tinklų stiprinimo.

Direktorius ne tik atstovavo Fondui įvairiuose susitikimuose, konferencijose, seminaruose, bet ir aktyviai prisidėjo prie teigiamo Fondo įvaizdžio formavimo, Fondo veiklos pristatymo suinteresuotiesiems asmenims ir institucijoms.

Išskirtinis dėmesys buvo skiriamas tarptautiniam bendradarbiavimui: 2024 m. direktorius dalyvavo 6 svarbiuose renginiuose užsienyje. Šie vizitai prisidėjo prie Fondo žinomumo didinimo tarptautiniu mastu, įgalino užmegzti naujus ryšius su užsienio partneriais, dalytis gerąja praktika su kitų šalių organizacijomis.

Fondo direktorius savo patirtimi dalijosi su užsienio kolegomis:

- Gegužės 15–17 d. Taline, Estijoje vyko Lennarto Meri konferencija, kurioje direktorius pristatė Fondą žiniasklaidos asociacijų ir akademinės visuomenės bei Estijos kultūros ministerijos atstovams.
- Gegužės 20 d. Turku, Suomijoje vyko universiteto organizuota konferencija. Direktorius pristatė Fondo veiklą viešojoje diskusijoje, taip pat susitiko su akademinės bendruomenės nariais, dirbančiais žiniasklaidos srityje.
- Gegužės 22 d. Helsinkyje, Suomijoje vyko susitikimai su žiniasklaidos tyrėjais, kurių metu direktorius pristatė Fondo veiklą.
- Rugsėjo 15–17 d. vyko „Europe Future Forum“ renginys Varšuvoje, Lenkijoje, kur direktorius dalyvavo praktiniame seminare apie Fondo veiklą. Taip pat dalyvavo susitikimuose su „Google Baltic States“ atstovu, akademinės bendruomenės nariais ir žurnalistais, kuriems pristatė Fondo veiklą.
- Spalio 17–18 d. vyko Rygos konferencija; direktorius pristatė Fondo veiklą susitikimuose su akademinės ir visuomeninių organizacijų atstovais.
- Lapkričio 23 d. vyko Lietuvių diasporos konferencija Romoje, Italijoje – jos metu vykusioje viešojoje diskusijoje direktorius pristatė Fondo veiklą.

Siekdama pasidalyti tarptautine patirtimi ir užmegzti glaudesnius santykius, Fondo administracija susitikimų metu pristatė Fondo veiklą 7 Lietuvoje akredituotiems ambasadoriams (Lenkijos, Švedijos, Ispanijos, Indijos, Izraelio, Prancūzijos, Kazachstano), NATO ir Europos Sąjungos ambasadų atstovams Jungtinės Karalystės ambasadoje bei susitikimo metu Čekijos kultūros viceministrui Ondřejui Chrástui. Dalijosi patirtimi apie Fondo veiklą JAV ambasados inicijuotame susitikime su žinomu JAV žurnalistu Jamesu LeMay, nuotolinių susitikimų metu pristatė Fondo veiklą USAID Armėnijos padaliniui (planuojama įsteigti panašų fondą) bei Tadžikistano žiniasklaidos atstovams. „Eurozine“, Europos kultūrinės žiniasklaidos tinklo seminare Vilniuje, pristatė Fondą seminaro dalyviams.

Siekdama sustiprinti bendravimą su regionų žiniasklaida, Fondo administracija Kaune suorganizavo apskritojo stalo susitikimą su pareiškėjais, kuriančiais audiovizualinį turinį Pietų Lietuvos regione. Susitikime aptarta Fondo veikla, pasidalyta aktualia informacija ir užmegztas dar glaudesnis ryšys su pareiškėjais. Fondas ir ateityje planuoja rengti tokius susitikimus.

7.3. Bendradarbiavimas su kitomis institucijomis

Nuolat buvo teikiama informacija ir susitikimų metu įvairiais klausimais diskutuojama su ministerijų bei joms pavaldžių institucijų atstovais. Dažniausiai buvo bendradarbiaujama ir diskutuojama su Lietuvos Respublikos kultūros ministerija, Lietuvos Respublikos prezidentūros kanceliarija, Lietuvos Respublikos vyriausybės kanceliarija, Lietuvos Respublikos finansų ministerija, Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministerija, Lietuvos respublikos Seimo Kultūros komitetu, Lietuvos kultūros taryba, Lietuvos Respublikos konkurencijos taryba, Tautinių mažumų departamentu, Valstybine mokesčių inspekcija, Lietuvos kino centru, Lietuvos Respublikos Socialdemokratų partijos Kultūros komitetu, Lietuvos medijų taryba, Lietuvos mecenavimo taryba.

7.4. Pareiškėjų mokymai

2024 m. Fondas žiniasklaidos atstovams surengė nuotolinius mokymus apie finansuojamų projektų teikimo taisykles ir techninius paraiškų teikimo aspektus. Mokymuose buvo detalai pristatyti programų tikslai, uždaviniai, finansavimo sąlygos bei nauja paraiškų teikimo platforma. Mokymai vyko 9 dienas šiomis temomis:

- 1) Išeivijos (diasporos) žiniasklaidos paprogramė;
- 2) žiniasklaida tautinių mažumų kalbomis (spauda, TV, radijas, internetas);
- 3) kultūros periodiniai leidiniai (spauda, projektai, veikla);
- 4) kultūros projektai žiniasklaidoje (spauda, TV, radijas, internetas);
- 5) regioninė žiniasklaida: spauda (projektai, veikla), internetas (projektai);
- 6) regioninė žiniasklaida: TV, radijas (projektai, veikla);
- 7) naujienų, tiriamoji žurnalistika (spauda, TV, radijas, internetas, projektai);
- 8) šviečiamoji žurnalistika (spauda, TV, radijas, internetas, projektai);
- 9) Tiriamosios žurnalistikos stipendijų programa.

Visus šiuos mokymus pareiškėjai gali peržiūrėti sau patogiu metu Fondo interneto svetainėje.

7.5. Pareiškėjų aktyvumas

Fondas pakvietė žiniasklaidos atstovus į susitikimus (diskusijas) su Fondo tarybos nariais ir administracija dėl finansavimo taisyklių nuostatų. Susitikimų metu buvo aptarti pateikti pasiūlymai ir pastabos.

Suorganizuoti 6 susitikimai šiomis temomis:

- 1) tautinės bendrijos;
- 2) lietuvių išėivija (diaspora);
- 3) kultūrinė žiniasklaida ir kultūros periodiniai leidiniai;
- 4) regioninė žiniasklaida;
- 5) naujienų, tiriamoji, šviečiamoji žiniasklaida;
- 6) stipendijos.

8. Fondo veiklos tobulinimas

2024 m. Fondas gavo 34 pareiškėjų pasiūlymus dėl Fondo finansuojamų projektų teikimo taisyklių tobulinimo, taip pat 8 Fondo ekspertų pasiūlymus. Visi pasiūlymai buvo įvertinti Fondo administracijos ir teikti svarstyti Fondo tarybai. Pabrėžtina, kad Fondo administracija nuolat analizuoja pareiškėjų siūlymus ir reaguoja į juos, siūlydama pakeitimus Fondo tarybai. Taip pat nuolat teikiami pasiūlymai dėl Taisyklių tobulinimo, atsižvelgiant į praktikoje kylančias problemas.

Fondo taryba reguliariai peržiūri ir siekia atnaujinti Taisykles, atsižvelgdama į visuomenės informacijos rengėjų ir (ar) skleidėjų poreikius, sektoriaus pokyčius bei valstybės politiką.

Darbas darbo grupėse, komisijose

2024 m. buvo surengti 8 Fondo tarybos darbo grupės pasitarimai, kuriuose dalyvavo Fondo direktorius ir darbuotojai. Pasitarimų metu buvo tobulinamos Fondo finansuojamų projektų teikimo taisyklės, nuosekliai aptariami ir sprendžiami su projektais susiję einamieji klausimai.

Siekiant tobulinti Taisykles, atsižvelgdama į visuomenės informacijos rengėjų ir (ar) skleidėjų pateiktas pastabas Fondo taryba 2024 m. liepos 15 d. pateikė Taisyklių pakeitimų projektą Lietuvos Respublikos kultūros ministerijai. Lietuvos Respublikos kultūros ministras 2024 m. spalio 11 d. įsakymu Nr. IV-828 „Dėl Lietuvos Respublikos kultūros ministro 2024 m. vasario 29 d. įsakymo Nr. IV-176 „Dėl medijų rėmimo fondo finansuojamų projektų teikimo taisyklių patvirtinimo“ pakeitimo“ patvirtino Tarybos teiktus pakeitimus.

Fondo administracija analizuoja savo veiklos efektyvumą, įvertindama esamus procesus, jų rezultatus ir galimus tobulinimus. Į svarstomus klausimus įtraukiama: Fondo administravimo kaštų optimizavimas; veiklos skaidrumo gerinimo priemonės; vidaus procesų tobulinimas; ataskaitų teikimo ir atsiskaitymo procedūrų tobulinimas.

9. Komunikacija ir elektroninė erdvė

9.1. Komunikacija

Fondas aktyviai gerino savo įvaizdį, pasitelkdamas įvairias komunikacijos formas. Sukūrė naują Fondo interneto svetainę, startavo Fondo „Facebook“ ir „LinkedIn“ paskyros bei „YouTube“ kanalas: šiose socialinėse medijose daugėjo aktualaus turinio viešosios informacijos rengėjams ir skleidėjams.

Sėkmingai veikia išorinė komunikacija: išleista daug pranešimų spaudai ir Taisyklių komentarų, Fondo darbuotojai aktyviai reagojo į daugybę pareiškėjų užklausų. Daugiausia užklausų sulaukta dėl konkurso, Taisyklių nuostatų, paraiškų pildymo.

Sukurtas ir sėkmingai veikia Fondo naujienlaiškis, kuris tapo svarbia tiesiogine komunikacijos su žiniasklaidos bendruomene priemone. Naujienlaiškis įgalina reguliariai dalytis aktualia informacija apie Fondo veiklą, konkursus, teisės aktų pakeitimus, kvietimus dalyvauti mokymuose, renginiuose, teikti pastabas dėl Taisyklių bei kitais svarbiais klausimais. Taip pat naujienlaiškyje skelbiami pareiškėjams itin aktualūs valstybės finansinės paramos rezultatai.

9.2. Paraiškų administravimo procesų skaitmenizavimas

Siekdamas supaprastinti ir optimizuoti paraiškų teikimo bei vertinimo procesus, Fondas įsigijo elektroninės paraiškų administravimo sistemos „GoodGrants“ narystę ir sėkmingai įdiegė ją savo veikloje. Ši moderni ir lanksti platforma leidžia pareiškėjams patogiai ir lengvai pateikti paraiškas, stebėti jų būseną bei gauti grįžtamąjį ryšį.

Pareiškėjai pildo paraiškų formas internetinėje erdvėje, prideda reikiamus dokumentus bei pateikia visą informaciją aiškia ir struktūruota forma. Sistema leidžia automatizuoti daugelį procesų, mažinant tiek pareiškėjų, tiek Fondo darbuotojų administracinę naštą.

„GoodGrants“ suteikia galimybę efektyviau vertinti paraiškas: ekspertai gali jas perskaityti, įrašyti komentarus bei skirti balus tiesiogiai sistemoje, o vertinimo rezultatai yra automatiškai apdorojami. Tai užtikrina sprendimų priėmimo proceso skaidrumą ir operatyvumą. Įdiegus šią sistemą, itin pagerėjo paraiškų valdymo kokybė, sumažėjo klaidų tikimybė, o pats procesas tapo sklandesnis tiek pareiškėjams, tiek Fondo administracijai. Naujovė sulaukė teigiamų naudotojų atsiliepimų, o Fondas planuoja ir toliau tobulinti elektroninio administravimo galimybes.

9.3. Fondo turinio bankas

Valstybės iš dalies finansuojamas turinys turi būti lengvai prieinamas visiems gyventojams. Siekdamas įgyvendinti Taisyklių nuostatas, pagal kurias turi būti užtikrinamas Fondo skirtą finansavimą gavusių projektų turinio prieinamumas, Fondas sukūrė inovatyvią ir centralizuotą internetinę platformą, skirtą efektyviai kaupti ir valdyti turinį – Turinio banką. Šioje platformoje 2025 m. bus pateikiamas Fondo skirtą finansavimą gavusių projektų turinys. Tai vaizdo, garso ir teksto turinio valdymo bei saugojimo sistema, į kurią naudotojai, t. y. viešosios informacijos skleidėjai ir rengėjai, gavę Fondo finansavimą ir pasirašę su Fondu sutartis, įkels vaizdo įrašus, garso failus ir teksto dokumentus, valdys ir priskirs kategorijoms turinį, įkels jo aprašymus.

Vienoje platformoje bus saugomas visas Fondo finansuotų projektų ir veiklos turinys, kurį tikslinė auditorija – asmenys skaitantys lietuvių, lenkų, rusų kalbomis, taip pat asmenys su negalia – galės skaityti, žiūrėti, klausyti, po jų naršyti naudodamiesi pažangia paieška, leidžiančia rasti turinį pagal raktinius žodžius, etiketes ar metaduomenis. Visas Fondo remiamas turinys bus įgarsintas balso sintezės metodu, t. y. visas turinys bus pritaikytas asmenims su negalia.

9.4. Pirmas žingsnis – prieinamumo asmenims su negalia didinimas

2024 m. Fondas, siekdamas didinti informacijos prieinamumą ir užtikrinti lygiavertes galimybes asmenims su negalia, įgyvendinti Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos (ES) 2019/882 dėl tam tikrų gaminių ir paslaugų prieinamumo reikalavimų nuostatas, kuriomis siekiama užtikrinti, kad

neįgalieji turėtų geresnę prieigą prie produktų ir paslaugų ES rinkoje, įsigijo specializuotą šnekos sintezės sprendimų paslaugą.

Šnekos sintezė – tai dirbtinio intelekto ir natūralios kalbos apdorojimo pagrindu veikianti technologija, kuri parašytą tekstą paverčia į natūraliai skambantį balsą. Tai itin svarbi priemonė žmonėms, kurie negali skaityti įprasto teksto dėl regos sutrikimų. Šis projektas yra dar vienas svarbus žingsnis kuriant įtraukesnę ir prieinamesnę aplinką visiems žmonėms, nepriklausomai nuo jų fizinių galimybių.

Fondas planuoja toliau investuoti į inovatyvius sprendimus, kurie padėtų mažinti atskirtį ir stiprinti visų visuomenės narių lygiavertes galimybes. 2024 m. šis procesas pradėtas, pasinaudojus šnekos sinteze sukurtą Fondo instrumentą asmenims su regos negalia.

9.5. Skaitmeninė platforma regioninėms bei mažoms viešosios informacijos priemonėms

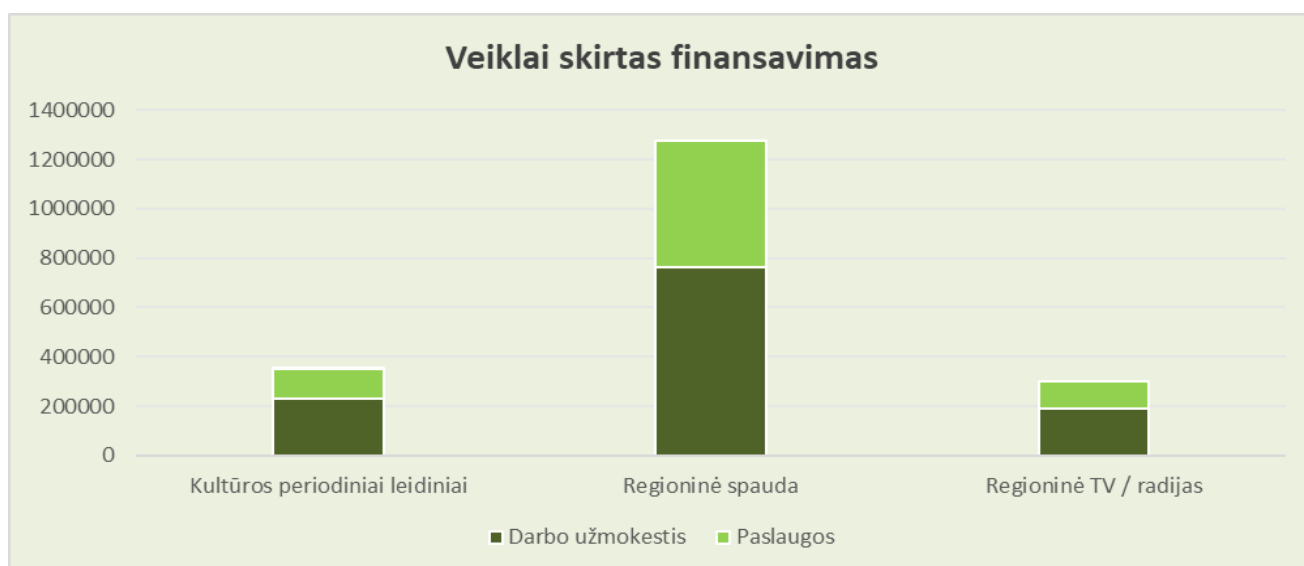
2024 m. Fondas pradėjo projektą Fondo skaitmeninei platformai, skirtai regioninėms bei mažoms viešosios informacijos priemonėms, sukurti, tuo siekdamas stiprinti vietinės žiniasklaidos sklaidą, skatinti bendruomenių įsitraukimą ir užtikrinti informacijos prieinamumą mažesniuose miestuose bei kaimo vietovėse. Ši iniciatyva gimė iš poreikio suteikti regionų redakcijoms šiuolaikiškus įrankius, leidžiančius efektyviau kurti, publikuoti ir platinti aktualią informaciją. Fondo platforma taps vieninga erdve, kurioje mažosios žiniasklaidos priemonės galės lengviau pasiekti auditoriją ir gauti techninę bei metodinę pagalbą. Skaitmeninė platforma bus svarbus žingsnis stiprinant regioninę žiniasklaidą ir skatinant informacijos prieinamumą regionuose. Fondas siekia sukurti aplinką, kurioje mažosios viešosios informacijos priemonės galėtų ne tik išlikti, bet ir tvariai augti, prisidėti prie demokratiškesnių idėjų sklaidos ir užtikrinti, kad vietinės naujienos pasiektų platesnę auditoriją.

10. 2024 m. skirtos paramos struktūra, projektų įgyvendinimas

10.1. Veiklos finansavimas

Remiantis Taisyklių nuostatomis, valstybės parama veiklai 2024 m. buvo numatyta kultūros periodiniams leidiniams ir spaudai, televizijai bei radijui pagal Regioninę programą.

Kultūros periodinių leidinių veiklai skirta 351 218 Eur, regioninei spaudai, TV, radijui – 1 577 450 Eur.

10.1.1. Kultūros periodinių leidinių veiklos finansavimas

Parama veiklai kultūros periodiniams leidiniams buvo skiriama pagal patvirtintas formules:

$$P1 = MMA \times D \times M \times 80 \%$$

MMA – minimalus mėnesinis atlygis;

D – redakcijos kūrybinių darbuotojų etatų skaičius;

M – mėnesių skaičius.

$$P2 = [X \times T1 \times T1/T2] \times N \times 90 \%$$

X – vidutinis leidinio numerio tiražo spausdinimo įkainis;

T1 – leidinio vidutinis metinis (n) tiražas;

T2 – leidinio vidutinis metinis (n-1) tiražas;

N – leidinio numerių skaičius einamaisiais metais.

Veiklai finansuoti skiriama programos lėšų dalis: buvo numatyta 768 707 Eur. Paskirstyta – 351 218 Eur, liko 417 489 Eur. Likutis atsirado dėl netobulos skaičiavimo formulės ir nedidelio pareiškėjų kiekio.

Kultūros periodinių leidinių veiklai pateikta 15 paraiškų. Administracinės atitikties patikrinimo metu 10 pareiškėjų tikslino paraiškos arba VIRSIS pateiktus duomenis. Po patikslinimo 14 paraiškų pateikta ekspertų individualiam vertinimui, 1 pripažinta neatitinkančia reikalavimų (VŠĮ „Caritas“ leidyklos „Artuma“ leidinys „Artuma“ VIRSIS sistemoje nebuvo registruotas kaip kultūros periodinis leidinys).

Ekspertų individualaus paraiškų vertinimo metu dviejų paraiškų vertinimai nesurinko minimalaus 50 balų vidurkio (UAB „Zubizu project“ leidiniai „Iliustruotoji istorija“ ir „Lamų slėnis“). Parama skirta 12 kultūros periodinių leidinių, jiems pagal formulę paskirstyti 351 218 Eur. Skirtos sumos nuo 5 192 Eur („Kultūros barai“) iki 53 970 Eur („Šiaurės Atėnai“), vidutiniškai vienam leidiniui – 29 268 Eur. Likutis perkeltas į Kultūros periodinių leidinių programos projektus.

Pasirašytos visos sutartys su finansavimą gavusiais pareiškėjais. Visi paramą veiklai gavusieji pateikė lėšų panaudojimo ataskaitas.

Visi veiklai finansavimą gavę pareiškėjai už gautas lėšas atsiskaitė pateikdami nustatytos formos ataskaitas. Iš veiklai gautų lėšų 66 proc. (231 715 Eur) panaudota kūrybinių darbuotojų darbo užmokesčiui, 34 proc. (119 503 Eur) – leidinių spausdinimui.

10.1.2. Regioninių leidinių, TV, radijo veiklos finansavimas

Į Regioninės žiniasklaidos veiklos finansavimo paprogramę pateikta 61 paraiška. Iš jų 40 – spaudos leidinių, 21 – televizijos ir radijo priemonės. Kadangi suskaičiuota suma viršija sąmatoje numatytą, visiems procentaliai (21,25 proc.) pagal formules apskaičiuotas finansavimas sumažintas.

10.1.2.1. Regioninės spaudos finansavimas

Parama regioninių spaudos leidinių veiklai skaičiuojama pagal patvirtintą formulę;

$$P1 = MMA \times D \times M \times X.$$

MMA – minimalus mėnesinis atlygis

D – redakcijos kūrybinių darbuotojų etatų skaičius ($D \leq 5$)

M – mėnesių skaičius

X – procentinis dydis pagal darbuotojų etatų skaičių (D)

$$P2 = [X \times T1 \times T1/T2] \times N \times 50 \%$$

X – vidutinis leidinio numerio tiražo spausdinimo įkainis;

T1 – leidinio vidutinis metinis (n) tiražas;

T2 – leidinio vidutinis metinis (n-1) tiražas;

N – leidinio numerių skaičius einamaisiais metais.

Administracinės atitikties patikrinimo metu duomenis tikslino 7 pareiškėjai. Viena paraiška neatitiko reikalavimų (UAB „Žeimenos krantai“ redakcija, leidinys „Žeimenos krantai“), kitos 19 pateiktos ekspertų individualiam vertinimui. Vertinimo metu visos paraiškos surinko reikiamą balų vidurkį ir leidiniams pagal formulę apskaičiuotas finansavimas. Skiriamos sumos – nuo 12 524 Eur („Šilutės naujienos“) iki maksimalios 40 000 Eur sumos, kurią gavo 14 pareiškėjų. Vidutiniškai vienam leidiniui – 32 768 Eur.

Pasirašytos visos sutartys su finansavimą veiklai gavusiais pareiškėjais. Įgyvendinimo ir finansinės ataskaitos pateiktos. Iš veiklai gautų lėšų 60 proc. (762 831 Eur) panaudoti kūrybinių darbuotojų darbo užmokesčiui, 40 proc. (515 131 Eur) – leidiniams spausdinti.

10.1.2.2. Regioninės TV, radijo finansavimas

Parama regioninių televizijos ir radijo stočių veiklai skaičiuojama pagal formulę:

$$P1 = MMA \times D \times M \times X$$

MMA – minimalus mėnesinis atlygis;

D – redakcijos kūrybinių darbuotojų etatų skaičius ($D \leq 5$);

M – mėnesių skaičius;

X – procentinis dydis pagal darbuotojų etatų skaičių (D).

$$P3 = \Sigma \times 50 \%$$

Σ – paslaugų, susijusių su televizijos, radijo signalo / įrangos / duomenų siuntimu / perdavimu / talpinimu, suma.

Administracinės patikros metu, po patikslinimų, nustatytas vienos paraiškos neatitikimas reikalavimams (UAB „Solfega“, „Sol FM“). Visi pareiškėjai pateikė ne tik paraiškas, bet ir sąskaitas faktūras ar suvestines už paslaugas, pagal kurias apskaičiuojamas šiems metams skiriamas finansavimas. Visos pateiktos sąskaitos patikrintos. Netinkamos sumos atimtos. Dauguma pareiškėjų turėjo tikslinti papildomus finansinius dokumentus.

TV ir radijo stočių veiklai skirta 299 489 Eur. Skiriamos sumos – nuo 6 566 („Sugardas“) iki 32 447 Eur; vidutiniškai vienai priemonei – 14 974 Eur.

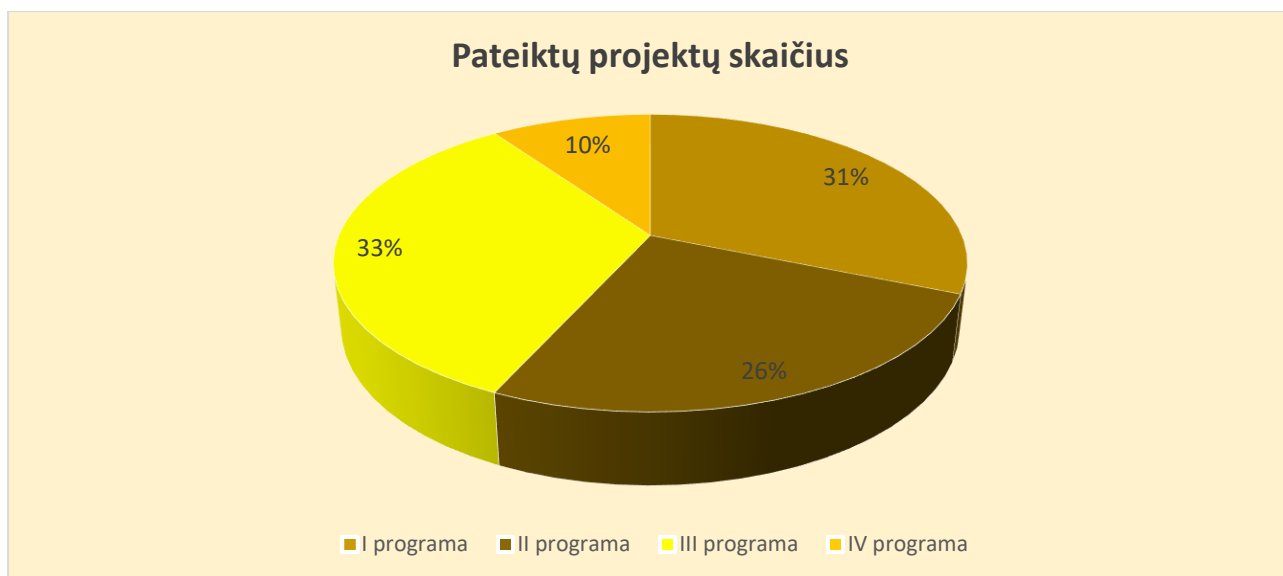
Pasirašytos visos sutartys su finansavimą veiklai gavusiais pareiškėjais. Įgyvendinimo ir finansinės ataskaitos pateiktos.

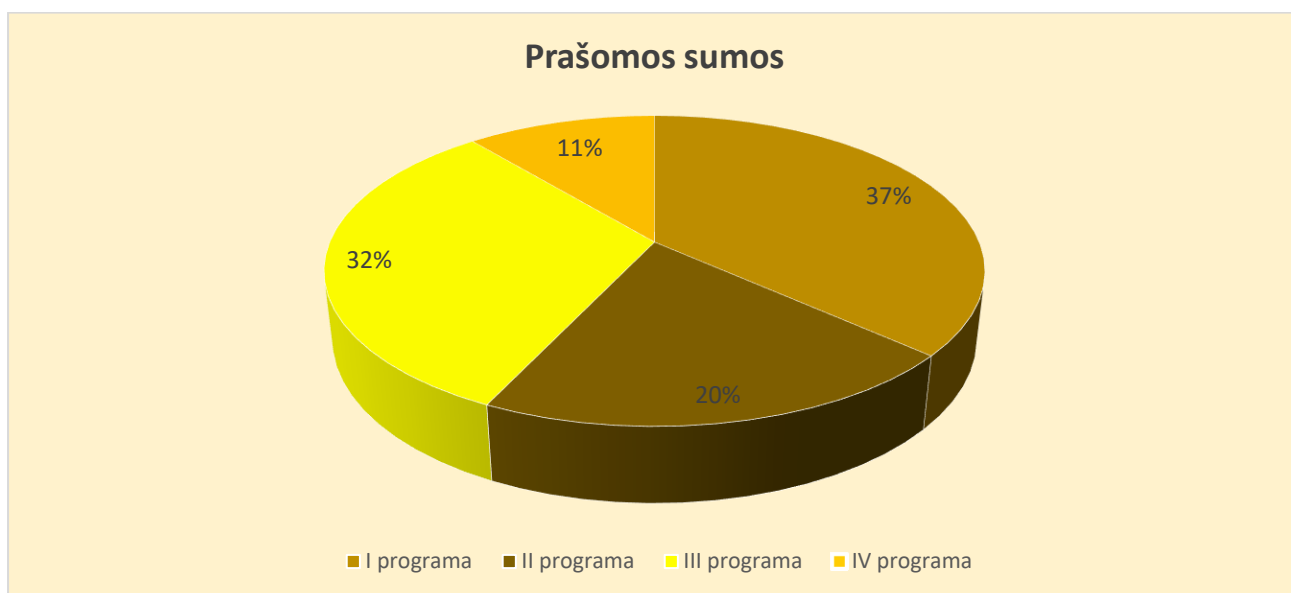
Iš veiklai gautų lėšų 64 proc. (191 364 Eur) panaudoti kūrybinių darbuotojų darbo užmokesčiui, 36 proc. (108 125 Eur) – paslaugoms, susijusioms su televizijos, radijo signalo / įrangos / duomenų siuntimu / perdavimu, talpinimu, padengti.

10.2. Projektų finansavimas

2024 metų konkursuose viešosios informacijos rengėjai pateikė 359 paraiškas. I programoje – 112, II – 92, III – 120, IV – 35.

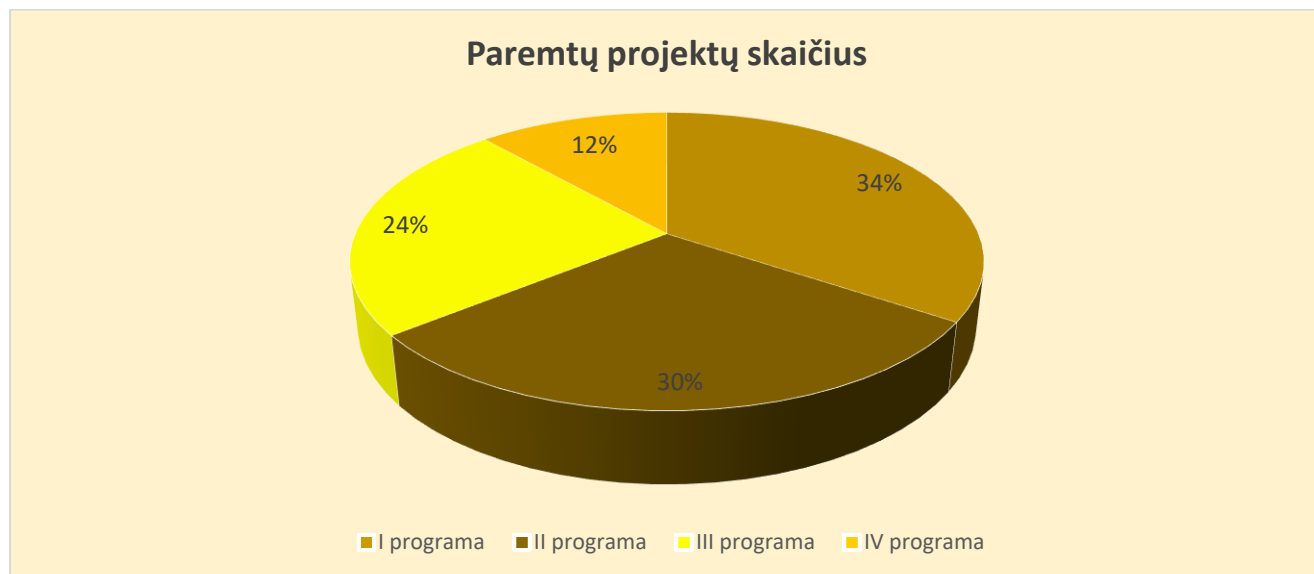

I programos projektams įgyvendinti iš MRF prašyta 3 141 731 Eur, II – 1 758 572 Eur, III – 2 736 348 Eur, IV – 950 336 Eur.

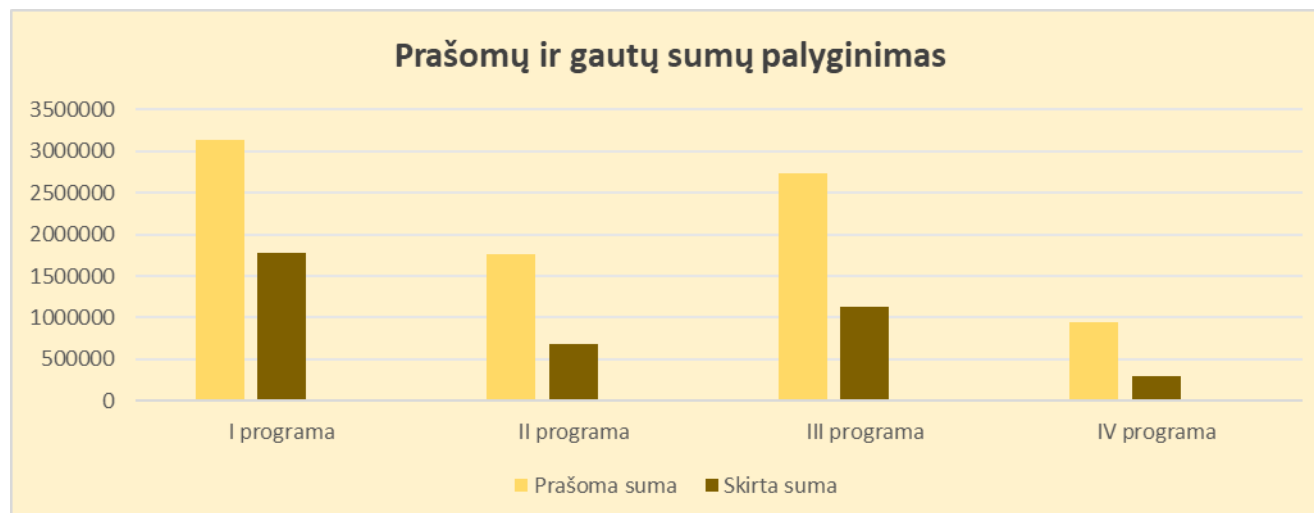
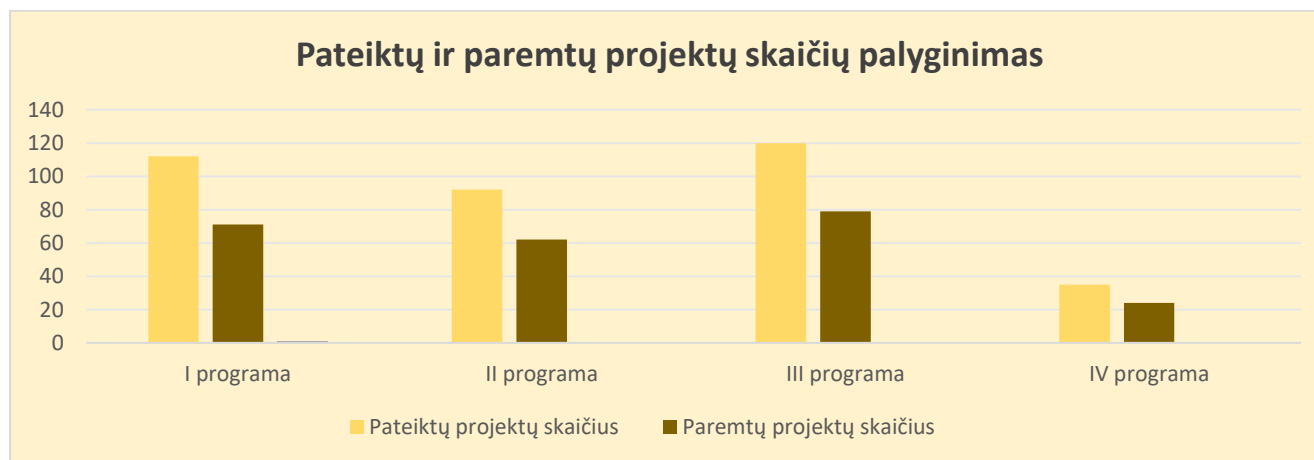

Vidutiniškai vienam I programos projektui buvo prašoma 28 051 Eur, II – 19 115 Eur, III – 22 803 Eur, IV – 27 152 Eur. Žinoma, projektų kaina priklauso nuo projektų apimties, priemonių, kuriomis jie bus vykdomi, tačiau, net ir į tai atsižvelgus, akivaizdu, kad regioniniai projektai yra pigesni.

Paremtų projektų skaičius pagal programas:
 I – 71, II – 62, III – 79, IV – 24.

I programai skirta 1 784 079 Eur, II – 676 474 Eur, III – 1 125 590 Eur, IV – 296 569 Eur.
 Vidutiniškai vienam I programos projektui skirta 25 128 Eur, II – 10 911 Eur, III – 14 248 Eur, IV – 12 357 Eur.

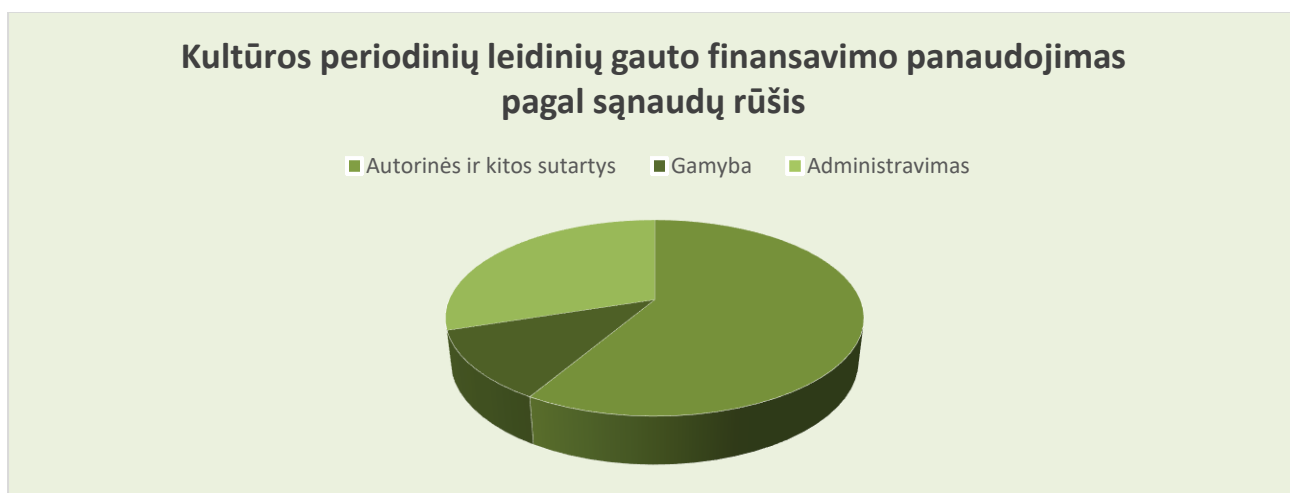

10.2.1. I programa. Kultūros žiniasklaidos ir kultūros periodinių leidinių projektai

Kultūros žiniasklaidos ir kultūros periodinių leidinių programą sudarė dvi paprogramės: Kultūros periodinių leidinių ir Kultūros projektų žiniasklaidoje.

10.2.1.1. Kultūros periodiniai leidiniai

Kultūros periodinių leidinių programai pateiktos 22 paraiškos. Viena paraiška neatitiko reikalavimų ir nebuvo teikta toliau svarstyti („Šiuolaikinės lietuvių literatūros sklaida užsienyje: *Vilnius Review*“ (VšĮ „Vilniaus reviu“)); vieno projekto ekspertinis vertinimas nesiekė 50 balų („Tautodailės proceso analizė ir refleksija“ (VšĮ Tautodailininkų sąjungos fondas)). Finansavimą gavo 20 projektų. Jiems skirta 1 186 196 Eur.

Didžioji dalis projektams gauto finansavimo panaudota kūrybiniam darbui (autorinėms ir kitoms sutartims apmokėti) – 694 126 Eur (58 proc.); už gamybą ir paslaugas sumokėta 137 040 Eur (12 proc.); administravimui išleista 355 030 Eur (30 proc.). Iš administravimui skirtų lėšų didžiausią dalį sudarė darbo užmokestis – 85 proc. (302 652 Eur).

Administravimo išlaidas sudarė: darbo užmokestis, ryšių paslaugos, transportas, komandiruotės, užmokestis ekspertams, IT paslaugos, viešinimo ir kitos panašios išlaidos. Didžioji dalis administravimo lėšų skirta darbo užmokesčiui – 85 proc. (302 652 Eur), kitos išlaidos sudarė tik 15 proc.

Šešių projektų vykdytojai projektui skyrė mažiau nei 20 proc. savo ar iš kitų finansavimo šaltinių gautų lėšų. Fondo parama šiems projektams yra didesnė nei 80 proc:

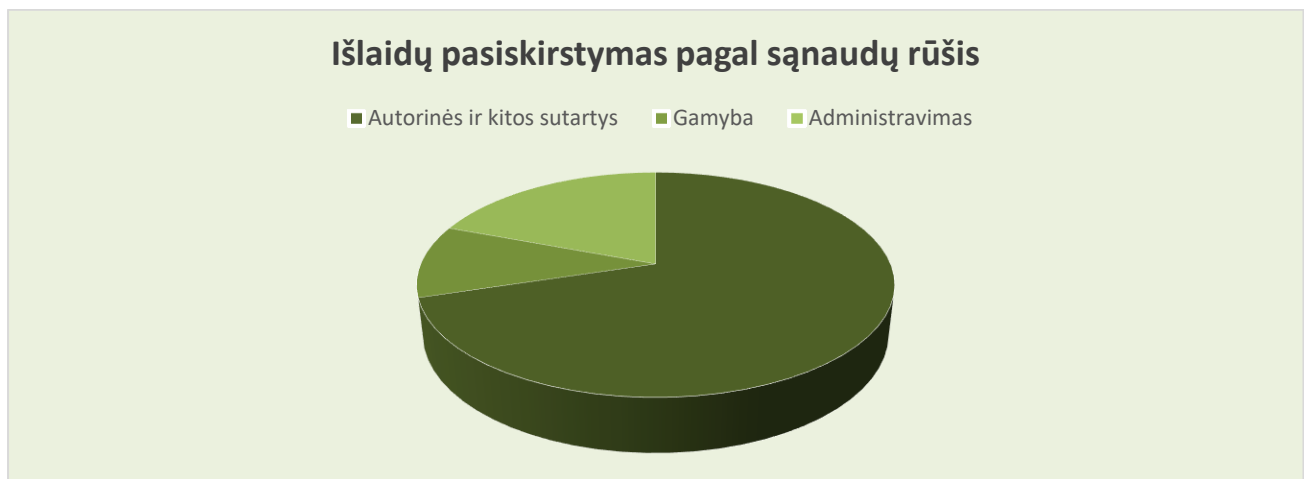
	Viešosios informacijos rengėjas	Projekto pavadinimas	Fondo indėlis į projektą (proc.)
1.	VšĮ „Šiaurės Atėnų“ fondas	Kultūros branduoliai ir satelitai	84
2.	VšĮ „Metai“	2024-ieji literatūros „Metai“	82
3.	VšĮ Žurnalas „Kinas“	Kino kritikos diskursas	84
4.	Tarptautinės vaikų ir jaunimo literatūros asociacijos (IBBY) Lietuvos skyrius	Į gyvenimo kelionę – su knyga	83

5.	VšĮ „Kultūros leidinys Nemunas“	Sujungti kultūra	93
6.	VšĮ Dailininkų sąjungos leidykla	Meno ir akademinio pasaulio sankirtos	89

Visuomeninės organizacijos „Regionų kultūrinių iniciatyvų centras“ projekto „Muzika, literatūra, dailė, kultūros paveldas Žemaitijos dvaruose: istorija ir šių dienų aktualijos“ administravimui skirta procentinė dalis – 50 proc. (remiantis Taisyklių nuostatomis, ji neturi viršyti 40 proc.).

10.2.1.2. Kultūros projektai žiniasklaidoje

Kultūros projektų žiniasklaidoje paprogramei per du etapus pateiktos 89 paraiškos. Administracinės atitikties patikrinimo metu nustatyta, jog 21 paraiška neatitinka reikalavimų, jos ekspertams nebuvo teikiamos. 2 projektų ekspertų vertinimo balų vidurkis nesiekė 50. Finansavimas skirtas 51 projektui. Skirta suma – 597 883 Eur.

70 proc. (419 989 Eur) iš Fondo gautų lėšų buvo panaudota užmokesčiui pagal autorines ir kitas sutartis, gamybai išleista 11 proc. (62 500 Eur), administravimui – 19 proc. (115 394 Eur). Iš administravimui skirtų lėšų didžiausią dalį sudarė darbo užmokestis (85 733 Eur).

Įgyvendindami projektus keturi viešosios informacijos rengėjai administravimui skyrė daugiau kaip 40 proc. iš Fondo gautų lėšų:

	Viešosios informacijos rengėjas	Projektas	Fondo lėšų skirta administravimui (proc.)
1.	UAB „15min“	Mokslo žmonės	50
2.	UAB „Zubizu projects“	Apie meną paprastai	43
3.	VšĮ „Lithuanian Shorts“	Virtualus trumpametražio kino portalas	62
4.	VšĮ „Menų agentūra Artscape“	Atvirumo genas	93

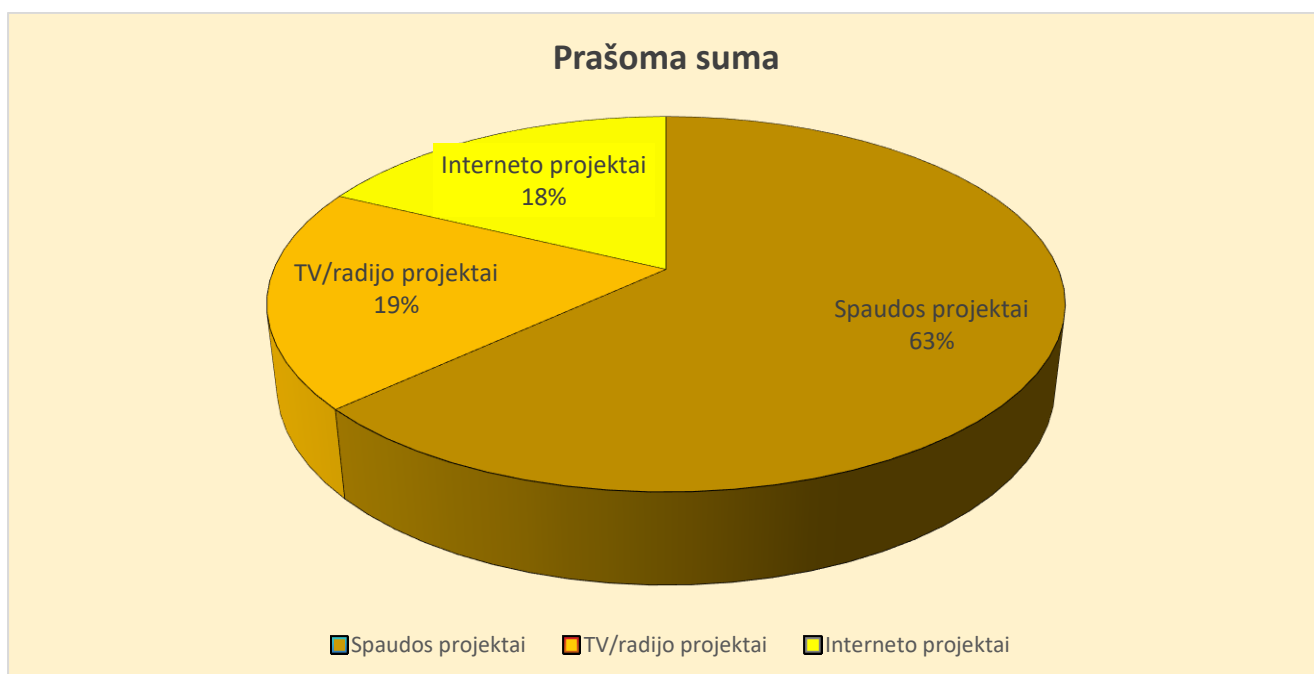
Fondo indėlis į 8 projektus viršija Taisyklėse nurodytus 80 proc.

	Viešosios informacijos rengėjas	Projektas	Fondo indėlis į projektą (proc.)
1.	UAB „Manifestus“	Byla prieš carą	82
2.	Lietuvos architektų sąjunga	Reikia architekto	82
3.	UAB „Manifestus“	Palikti viską	82
4.	VŠĮ „Demos kritinės minties institutas“	Kritinė eseistika: profesionalus, bendruomeninis menas ir visuomenė	91
5.	UAB „Zubizu projects“	Apie meną paprastai	83
6.	VŠĮ „Šiaurės Atėnų fondas“	Avižų kioskas	82
7.	UAB „Manifestus“	Kurianti partizanų Lietuva	82
8.	VŠĮ „Metai“	Metų literatūros tęsiniai	83

10.2.2. II programa. Regioninės žiniasklaidos projektai

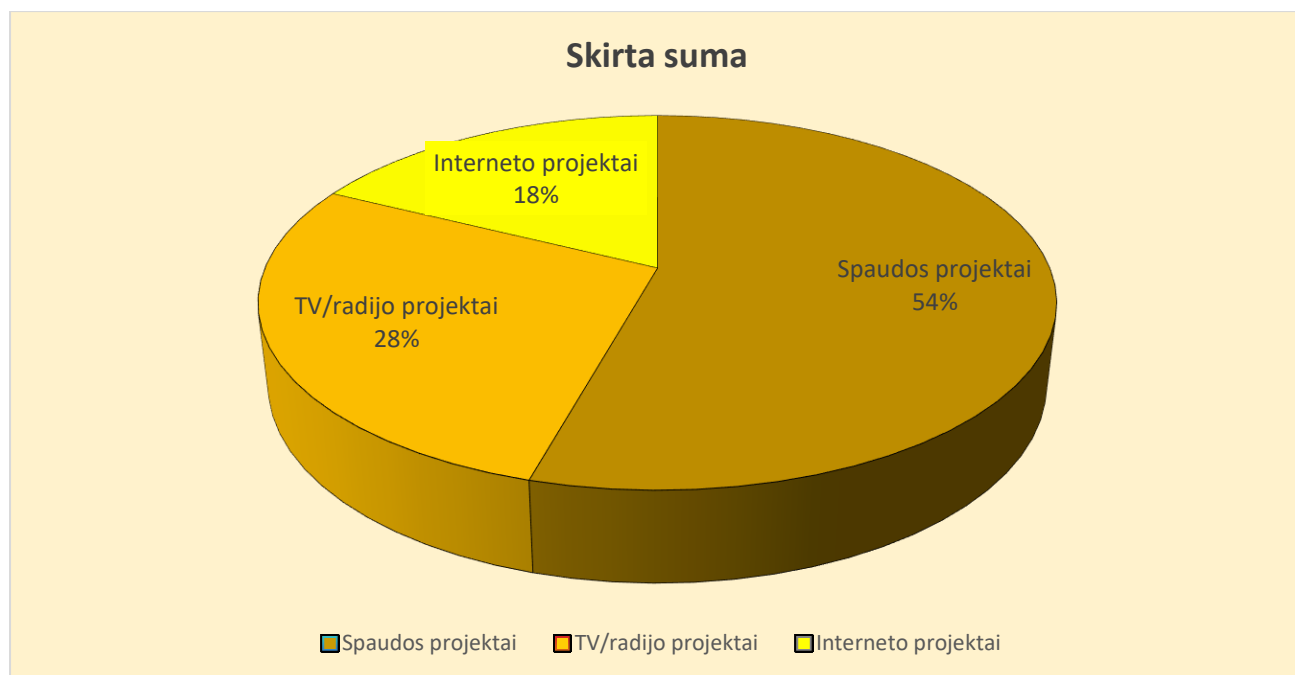
Į Regioninės žiniasklaidos programą pateiktos 92 paraiškos. Iš jų: spaudoje – 50, televizijoje / radijuje – 26, internete – 16.

Projektams iš MRF prašoma suma – 1 758 572 Eur. Iš jų: spaudos projektams: 955 440 Eur, televizijos / radijo – 492 560 Eur, interneto – 310 572 Eur.

Vertinant administracinę atitiktį, pastebėta, kad 11 pateiktų paraiškų neatitinka reikalavimų; jos toliau svarstyti nebuvo teikiamos. Tarp tokių paraiškų buvo 5 spaudos ir 6 TV / radijo paraiškos.

Regioninės žiniasklaidos programoje paremti 62 projektai. Iš jų: spaudos – 35, TV / radijo – 15, interneto – 12. Spaudos projektams skirta 427 370 Eur, TV / radijo – 128 504 Eur, interneto – 120 600 Eur. Iš viso Regioninės žiniasklaidos programai paskirstyta 676 474 Eur (pagal Taisyklėse numatytą procentuotę – 676 177 Eur ir 297 Eur, likę nuo veiklos finansavimo).

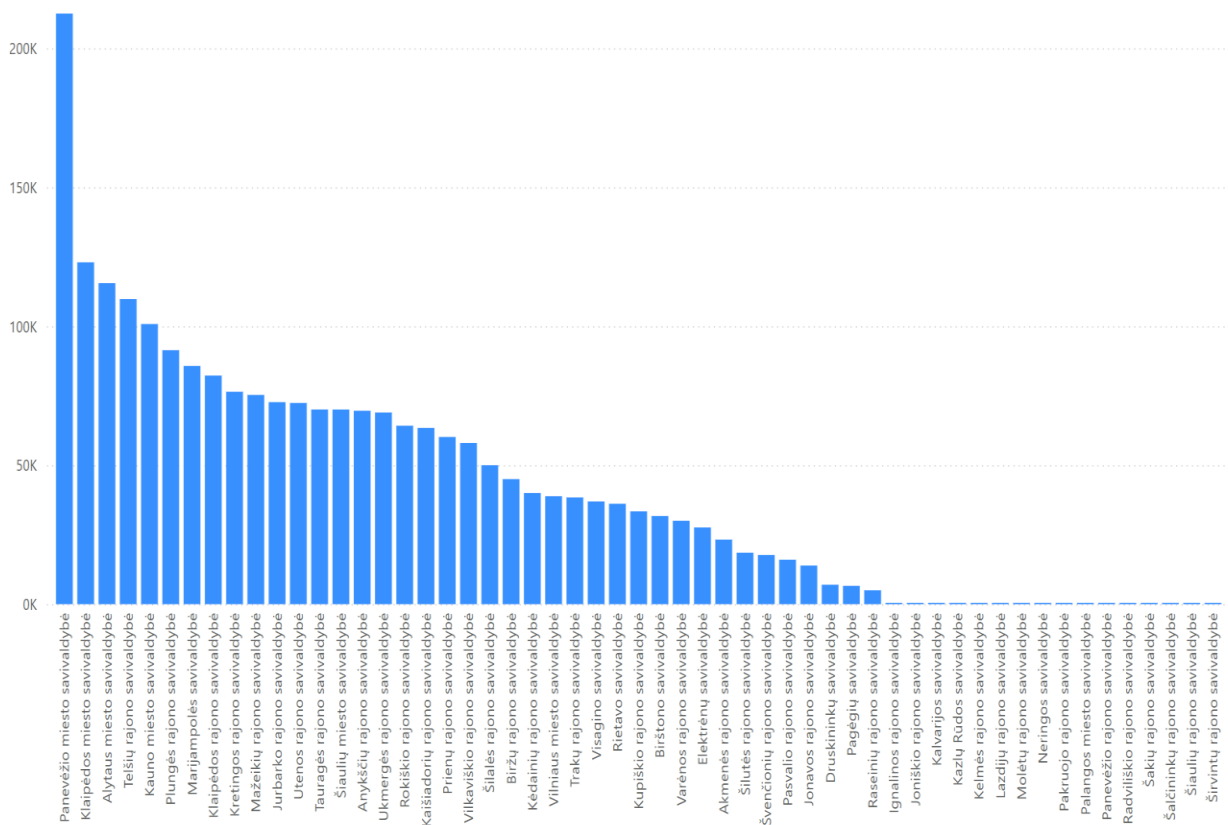

Fondo finansavimas pagal savivaldybes

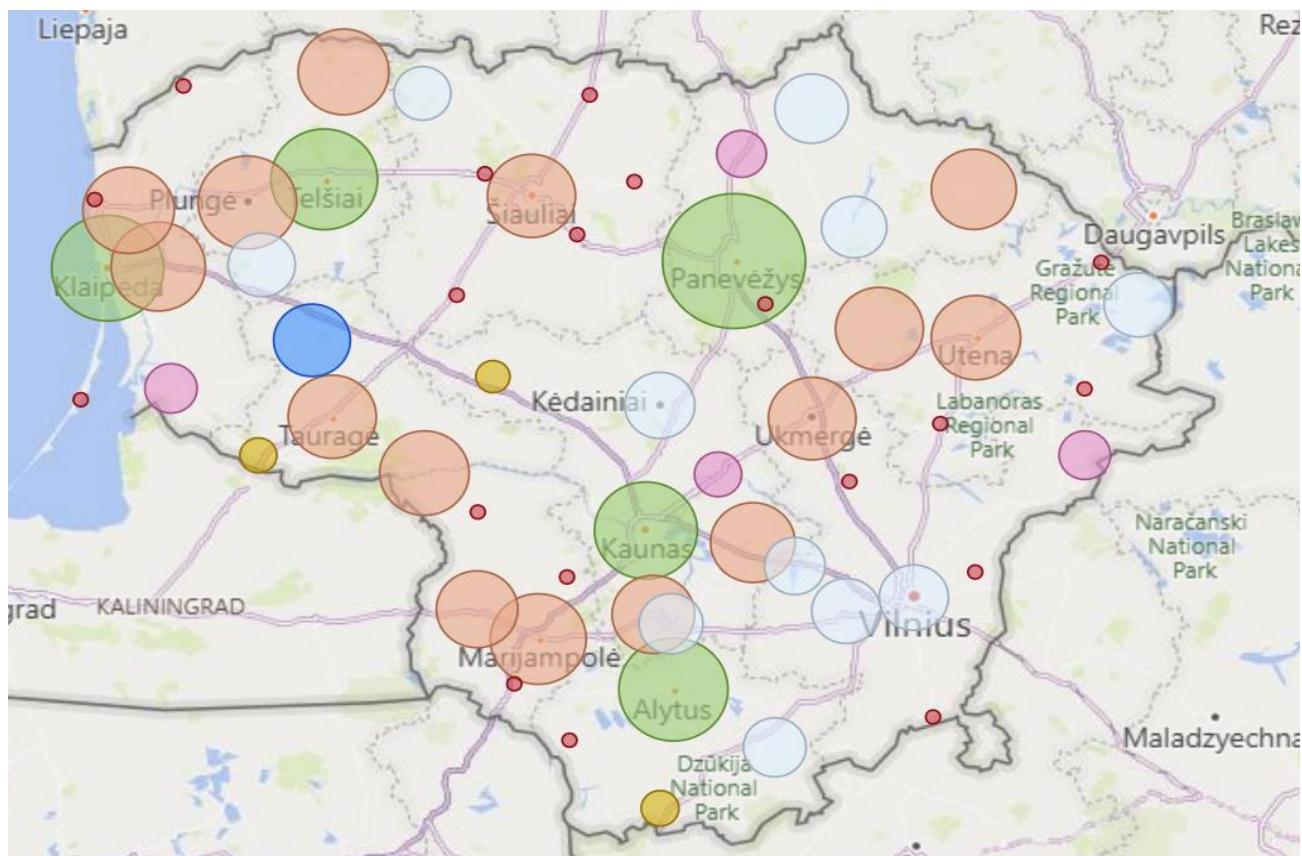
	Gyventojų skaičius	Iš Fondo skirta suma 2024	Veiklai skirta suma	Projektams skirta suma
Akmenės rajono savivaldybė	19585	23231	23231	0
Alytaus miesto ir rajono savivaldybės	52727+25581	115516	63516	52000
Anykščių rajono savivaldybė	23321	69600	40000	29600
Birštono savivaldybė	4128	31727	31727	0
Biržų rajono savivaldybė	23314	45000	40000	5000
Druskininkų savivaldybė	20049	7000	0	7000
Elektrėnų savivaldybė	23376	27608	22608	5000
Ignalinos rajono savivaldybė	14782	0	0	0
Jonavos rajono savivaldybė	41595	13905	13905	0
Joniškio rajono savivaldybė	21284	0	0	0
Jurbarko rajono savivaldybė	25174	72693	56693	16000

Kaišiadorių rajono savivaldybė	29835	63421	45421	18000
Kalvarijos savivaldybė	10093	0	0	0
Kauno miesto ir rajono savivaldybės	298753+9 2400	100796	25796	75000
Kazlų Rūdos savivaldybė	11054	0	0	0
Kėdainių rajono savivaldybė	46382	40000	40000	0
Kelmės rajono savivaldybė	26026	0	0	0
Klaipėdos miesto savivaldybė	152008	123000	80000	43000
Klaipėdos rajono savivaldybė	59419	82258	59258	23000
Kretingos rajono savivaldybė	37639	76432	56432	20000
Kupiškio rajono savivaldybė	16530	33405	33405	0
Lazdijų rajono savivaldybė	18247	0	0	0
Marijampolės savivaldybė	54846	85723	74723	11000
Mažeikių rajono savivaldybė	52120	75291	55291	20000
Molėtų rajono savivaldybė	17222	0	0	0
Neringos savivaldybė	3609	0	0	0
Pagėgių savivaldybė	7440	6600	0	6600
Pakruojo rajono savivaldybė	18827	0	0	0
Palangos miesto savivaldybė	16746	0	0	0
Panevėžio miesto ir rajono savivaldybės	89100+35 426	212501	99231	113270
Pasvalio rajono savivaldybė	23148	16000	0	16000
Plungės rajono ir Rietavo savivaldybės	33665+73 81	91386	73386	18000
Prienuų rajono savivaldybė	25286	60159	48159	12000
Radviliškio rajono savivaldybė	34928	0	0	0
Raseinių rajono savivaldybė	31192	5000	0	5000
Rokiškio rajono savivaldybė	28715	64207	64207	0
Skundo rajono savivaldybė	16250	0	0	0
Šakių rajono savivaldybė	26931	0	0	0
Šalčininkų rajono savivaldybė	30052	0	0	0
Šiaulių miesto ir rajono savivaldybės	100653+4 0917	70036	39836	30200
Šilalės rajono savivaldybė	22051	50000	40000	10000
Šilutės rajono savivaldybė	39067	18524	13524	5000
Širvintų rajono savivaldybė	15023	0	0	0
Švenčionių rajono savivaldybė	22966	17703	17703	0

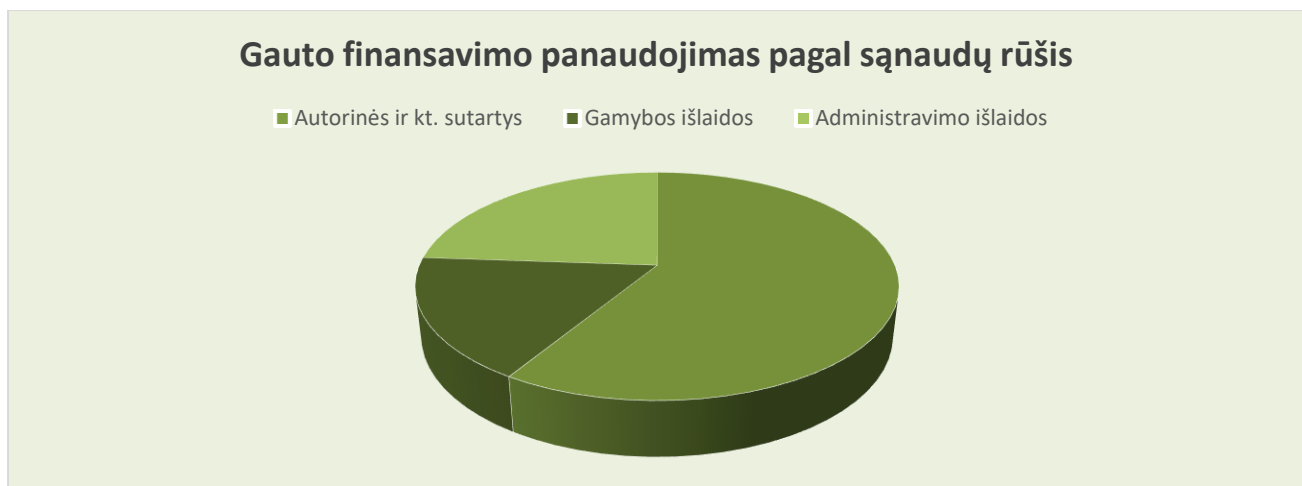
Tauragės rajono savivaldybė	38002	70046	56046	14000
Telšių rajono savivaldybė	40210	109781	79781	30000
Trakų rajono savivaldybė	32042	38402	38402	0
Ukmergės rajono savivaldybė	34553	68963	60963	8000
Utenos rajono savivaldybė	37509	72400	40000	32400
Varenos rajono savivaldybė	21137	30016	24516	5500
Vilkaviškio rajono savivaldybė	35368	58000	40000	18000
Vilniaus miesto ir rajono savivaldybės	630904+9 6295	38848	38848	0
Visagino savivaldybė	19633	36956	36956	0
Zarasų rajono savivaldybė	15114	0	0	0

Fondo finansavimas pagal savivaldybes – žemėlapis

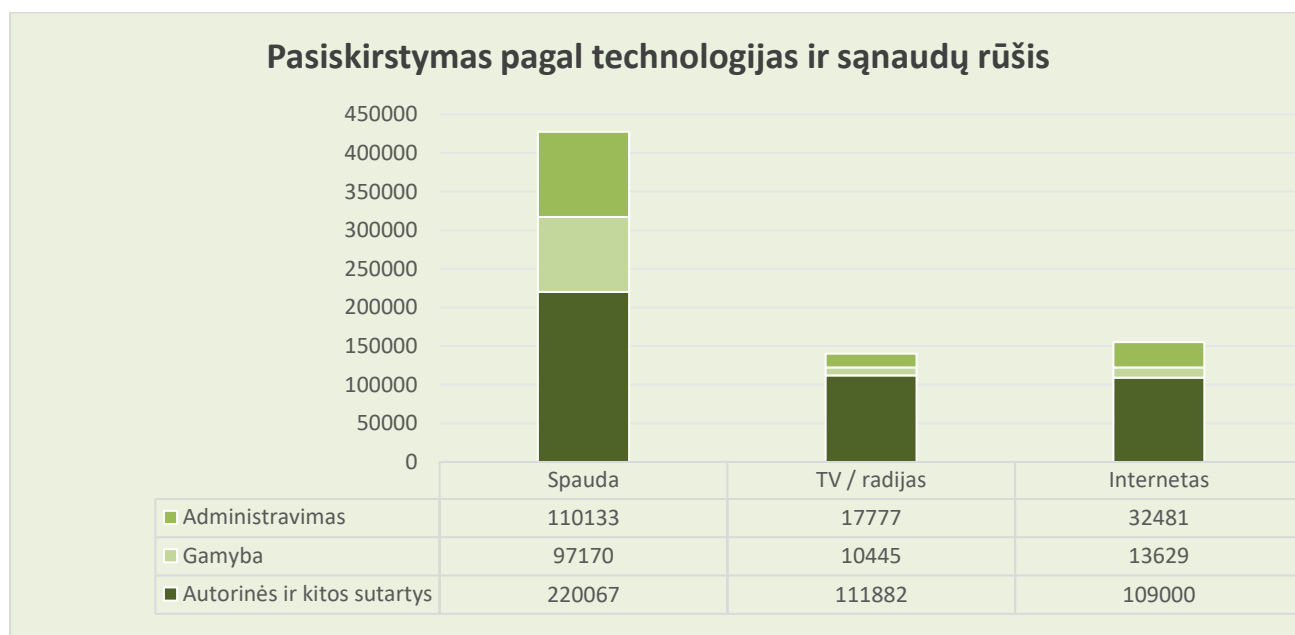
Raudonai pažymėtos rajonai (savivaldybės), kuriuose nėra visuomenės informavimo priemonių, gavusių iš Fondo paramą veiklai ir (ar) projektams: Ignalinos r., Joniškio r., Kalvarijos, Kazlų Rūdos, Kelmės r., Lazdijų r., Molėtų r., Neringos, Pakruojo r., Palangos, Radviliškio r., Skuodo r., Šakių r., Šalčininkų r., Širvintų r., Zarasų r.

Didžioji dalis projektams gauto finansavimo panaudota atlyginti už kūrybinį darbą (pagal autorines ir kitas sutartis) – 394 839 Eur (59 proc.); už gamybą ir paslaugas sumokėta 116 415 Eur (17 proc.); administravimui išleista – 160 391 Eur (24 proc.).

Administravimo išlaidas sudarė: darbo užmokestis, ryšių paslaugos, transportas, komandiruotės, užmokestis ekspertams, IT paslaugos, viešinimo ir kitos išlaidos. Administravimo lėšų didžioji dalis skirta darbo užmokesčiui – 79 proc. (126 754 Eur), transporto išlaidoms – 9 proc. (14 685 Eur); kitoms išlaidoms skirtos mažesnės sumos.

Lėšų panaudojimas pagal sąnaudų rūšis priklauso nuo to, kur projektas įgyvendinamas. Projektus įgyvendinant spaudoje gamybai skiriama apie 23 proc. visų projekto lėšų; internete – 12 proc., o TV / radijuje – tik 7 proc.

Dviejų projektų administravimui skirta procentinė dalis viršijo Taisyklėse numatytus 40 proc.: „Tauragės archyvų paslaptys“ (VŠĮ „Šou imperija“) – 52,7 proc. ir „SkaiTau“ (UAB „Radijo pulsas“) – 100 proc.

Pagal pateiktas finansines ataskaitas trims projektams iš Fondo skirta parama sudarė daugiau kaip 80 proc. lėšų: „Jungtys: istorija, kultūra, bendruomenė, tapatybė“ (UAB „Santarvės laikraštis“), „Nuo septynių kalvų – per Žemaičių žemę“ (UAB laikraščio „Kalvotoji Žemaitija“ redakcija), „Jurbarko laikas – gyvoji istorija ir ją kuriantys žmonės“ (UAB „Jurbarko laikas“).

10.2.3. III programa. Naujienų, tiriamosios ir šviečiamosios žiniasklaidos programos projektai

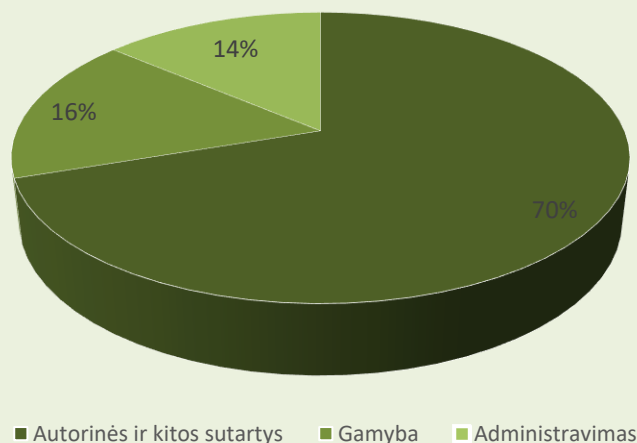
Programą sudaro dvi paprogramės: Naujienų, tiriamosios žurnalistikos ir Šviečiamosios žurnalistikos.

Naujienų tiriamosios žurnalistikos paprogramei pateikta 10 paraiškų, finansavimą gavo 8 (137 000 Eur).

Šviečiamosios žurnalistikos projektų paprogramei per du etapus pateikta 110 paraiškų, iš jų 19 neatitiko reikalavimų ir toliau svarstyti nebuvo teikiamos. Finansavimas skirtas 71 projektui, suma – 988 590 Eur.

Iš viso šiai programai pateikta 120 paraiškų, finansavimą gavo 79 projektai. Jiems skirta 1 125 590 Eur.

Fondo finansavimo pasiskirstymas pagal sąnaudų rūšis

Daugiausia iš Fondo gautų lėšų projektų vykdytojai skyrė užmokesčiui pagal autorines ir kitas sutartis – 70 proc. (792 142 Eur), gamybai – 16 proc. (180 287 Eur), administravimui – 14 proc. (152 561 Eur). Iš administravimui skirtų lėšų daugiausia panaudota darbo užmokesčiui – 70 proc. (107 074 Eur).

Nė vieno projekto administravimui skirta suma neviršijo 40 proc.

Fondo indėlis į dvidešimt projektų yra didesnis nei 80 proc.

	Viešosios informacijos rengėjas	Projektas	Fondo indėlis į projektą (proc.)
1.	VšĮ „Lututės leidykla“	„Lututė“ – skaityk, klausyk, žiūrėk	82
2.	UAB „Zubizu projektai“	Aš atsakingas už savo planetą	83,3
3.	VšĮ „Gargždapilis“	Pasaulis be ribų: neįgaliųjų integracijos horizontai	83,3
4.	UAB „Lietuvos sveikata“	Pakalbėkime apie TAI	83,3
5.	UAB „Lietuvos sveikata“	Pagalbos tiltai	83,3
6.	UAB „Lietuvos sveikata“	Nepasiduodantys negaliai	83,3
7.	MB „Gilus Kadras“	Metas veikti	100
8.	VšĮ „Auto moto group“	Prasmingi susitikimai	83,2
9.	VšĮ „Auto moto group“	Ekspedicija į baltų šventes	81,3
10.	VšĮ „Ketvirta versija“	Nebemoku lietuviškai	81,6
11.	UAB „Be tabu ir Ko“	Noriu likti Lietuvoje	82,3
12.	UAB „Be tabu ir Ko“	Keliaujanti laiku	83,3
13.	VšĮ „Baltų Atlantida“	Ne’ melas	88,3
14.	VšĮ „Baltų Atlantida“	Pasverta gamtos	95,9
15.	Viešoji įstaiga „E2K“	Nugalėti vėžį	83,3
16.	Viešoji įstaiga „E2K“	Vidurio Azijos žmonės	83,3
17.	Viešoji įstaiga „E2K“	Išgelbėk Baltiją	83,3

18.	UAB „Be tabu ir Ko“	Z karta	82,8
19.	VšĮ „Baltų Atlantida“	Piliėtis ir karas	82
20.	VšĮ „Baltų Atlantida“	Maži, bet reikšmingi	84,3

10.2.4. IV programa. Žiniasklaidos tautinių mažumų kalbomis ir lietuvių išeivijos (diasporos) žiniasklaidos programos projektai

Programą sudaro dvi paprogramės: Žiniasklaidos tautinių mažumų kalbomis ir Lietuvių išeivijos žiniasklaidos. Iš viso į šią programą pateiktos 35 paraiškos: 18 į Žiniasklaidos tautinių mažumų kalbomis paprogramę ir 17 – į Lietuvių išeivijos žiniasklaidos paprogramę. Vienas projektas neatitiko reikalavimų. Finansavimas skirtas 24 projektams: 12 Žiniasklaidos tautinių mažumų kalbomis (171 569 Eur) ir 12 Lietuvių išeivijos žiniasklaidos (125 000 Eur).

10.2.4.1. Žiniasklaidos tautinių mažumų kalbomis projektai

Daugiausia iš Fondo gautų lėšų Žiniasklaidos tautinių mažumų kalbomis projektų vykdytojais skyrė užmokesčiui pagal autorines ir kitas sutartis – 72 proc. (123 652 Eur), gamybos išlaidoms – 12 proc. (20 800 Eur), administravimo išlaidoms – 16 proc. (27 117 Eur). Iš administravimui skirtų lėšų daugiausia panaudota darbo užmokesčiui – 78 proc. (21 067 Eur). Nė vieno projekto administravimui skirta suma nebuvo didesnė nei 40 proc.

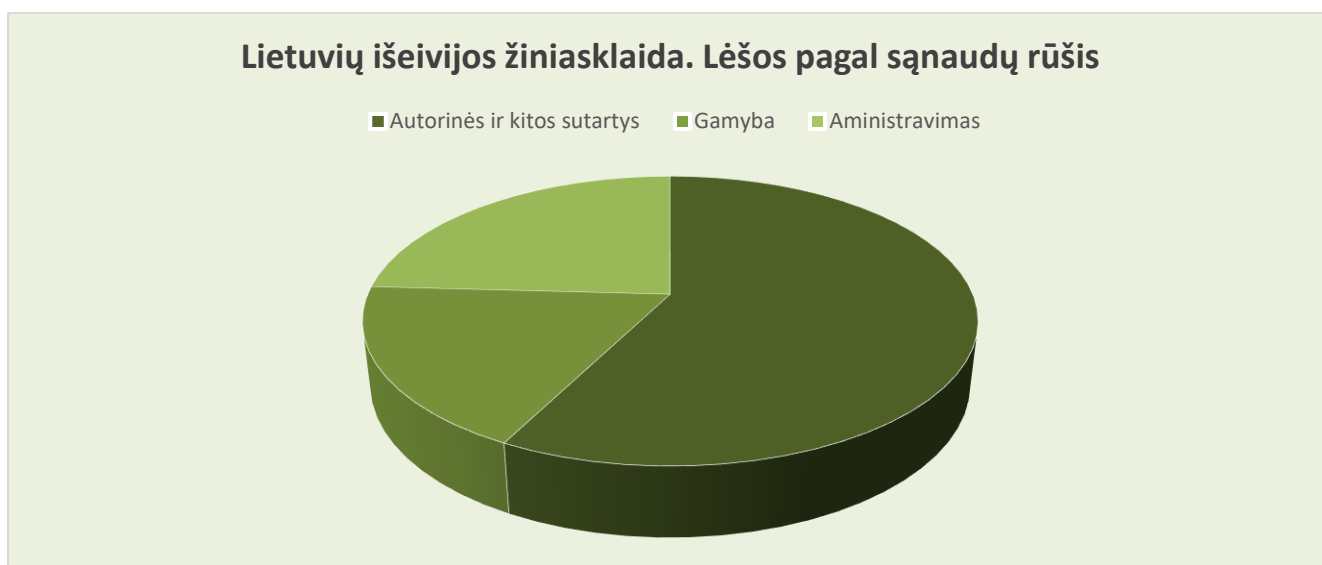
Fondo indėlis į šešis projektus yra didesnis nei 80 proc.:

	Viešosios informacijos rengėjas	Projektas	Fondo indėlis į projektą (proc.)
1.	UAB „Klaipėdos dienraštis“	Mano Lietuva / Bendruomenės	100
2.	UAB „Savaitės ekspresas“	Lietuvos tautinių mažumų informavimas apie svarbiausius Lietuvos ir pasaulio įvykius. Atsakymai į rūpimus klausimus ypač susijusius su socialiniais klausimais, teisiniais aspektais, sveikatos apsauga, švietimu ir kitais.	90,5
3.	UAB „All Media Lithuania“	Ukraina: karas iš arti	100

4.	UAB „Delfi“	Lietuvos trauka: nelietuviakalbių indėlis į Lietuvos valstybingumo ir tolerantiškos daugiatautės kultūros vystymą	84,3
5.	VšĮ ZUBR NGO	Su meile iš Lietuvos	100
6.	VšĮ „Menų agentūra ARTSCAPE“	Soundscapes	81,7

10.2.4.2. Lietuvių išeivijos (diasporos) projektai

Daugiausia iš Fondo gautų lėšų Lietuvių išeivijos žiniasklaidos paprogramės projektų vykdytojai skyrė atlygiui pagal autorines ir kitas sutartis – 58 proc. (71 976 Eur), gamybos išlaidoms – 18 proc. (22 858 Eur) ir administravimo išlaidoms – 24 proc. (30 166 Eur) padengti. Iš administravimui skirtų lėšų daugiausia panaudota darbo užmokesčiui – 83 proc. (25 029 Eur).

Fondo indėlis į keturis diasporos projektus yra didesnis nei 80 proc.:

	Viešosios informacijos rengėjas	Projektas	Fondo indėlis į projektą (proc.)
1	<i>Lithuanian Catholic Press Society („Draugas“)</i>	Laikraščio „Draugas“ diasporos žiniasklaida	100
2	Draugija Lenkijos lietuvių draugija (<i>Stowarzyszenie Litwinów w Polsce</i>)	Suvalkų lietuvių praeitis ir dabartis	80,6
3	Asociacija „Italijos lietuvių bendruomenė“ (<i>Associazione Comunità Lituana in Italia (CLI)</i>)	Pastovios video rubrikos sukūrimas portale <i>itlietuviai.it</i>	100
4	Latvijos lietuvių bendruomenė	Lietuva brangi	88,8

10.2.5. Tiriamosios žurnalistikos stipendijų paprogramė

Pagrindinio konkurso metu 2024 metais buvo paskirtos 9 tiriamosios žurnalistikos stipendijos, o iš viso buvo pateikta 12 paraiškų. Bendra paskirstyta suma – 6 000 Eur. Atsižvelgiant į tai, kad panaudotos ne visos programai numatytos lėšos, surengtas papildomas konkursas.

Papildomo konkurso metu pateikta 15 paraiškų tiriamosios žurnalistikos stipendijoms gauti, finansavimas skirtas 13 fizinių asmenų. Bendra per papildomą konkursą skirta suma – 52 000 Eur.

Atsižvelgiant į pirmųjų metų Tiriamosios žurnalistikos paprogramės patirtį, 2025 m. konkurse buvo inicijuoti keli pakeitimai. Iki 2 stipendijų nuo 2025 m. gali būti skiriama veiklą pradedančių žurnalistų tyrimams. Tam pačiam asmeniui stipendija galės būti skiriama tik kartą per vienus metus. Dvejus metus iš eilės gavęs stipendiją, tas pats asmuo trečiaisiais metais nebegalės gauti finansavimo. Jei tyrimą atlieka keli asmenys (komanda), stipendiją nuo 2025-ųjų gali gauti tik vienas asmuo (žurnalistas).

Remiantis ekspertų teikiamais siūlymais, siekiama ir toliau tobulinti šią programą, prisidedant prie skatinimo įgyvendinti kokybiškus tiriamosios žurnalistikos tyrimus.

11. Visuomenės informavimo kultūros raidos ir plėtros apžvalga

11.1. Jaunimo ir vaikų auditorijų auginimo iššūkiai

Tradicinei žiniasklaidai vis sunkiau sekasi auginti vaikų ir jaunimo auditorijas, o tai kelia rimtų iššūkių tiek informacijos sklaidai, tiek pačiai tradicinių medijų ateičiai bei demokratiniams procesams.

2024 m. Fondas suteikė valstybės paramą 3 vaikų žurnalams: „Lututė“ (17 800 Eur), „Vakaro žvaigždelė“ (16 000 Eur) ir „National Geographic Kids“ (6 500 Eur).

- Žurnale vaikams apie gamtą „Lututė“ vykdomas projektas „Lututė“ – skaityk, klausyk, žiūrėk“ skirtas puoselėti 5–14 metų vaikų domėjimąsi gamta, gamtos mokslais bei prisidėti prie jų gamtamokslinių ir bendrųjų kompetencijų ugdymosi, skatinti vaikus domėtis klimato kaita, padėti suprasti globalius gamtoje vykstančius pokyčius, aiškinti, kaip kiekvienas iš mūsų gali prisidėti prie gamtos išsaugojimo.

- „Vakaro žvaigždelės“ projektas „Lietuvos lobiai“ skirtas padėti vaikams atrasti Lietuvos kultūros, istorijos, gamtos lobius ir taip ugdyti jaunų žmonių tautinį identitetą, pilietiškumą, patriotiškumą, bendruomeniškumą, kritinį mąstymą. Projektu siekiama padėti jaunam žmogui suprasti informacines grėsmes, ragina domėtis mokslu, atrasti mokymosi bei pažinimo džiaugsmą, plėsti akiratį, rūpintis bendruoju visuomenės gėriu bei vadovautis dvasinėmis ir tautinėmis vertybėmis.

- „National Geographic Kids“ lietuvių kalba leidžiamas lavinamojo pobūdžio leidinys, skirtas jaunai auditorijai. Projektu „Aš atsakingas už savo planetą“ siekiama plėsti jaunosios kartos akiratį ir didinti atsakomybę už savo krašto gamtos vertybių išsaugojimą, skatinti smalsumą, norą pažinti supančią aplinką, gilinti žinias apie klimato kaitą ir suteikti vertingų mokslininkų, ekspertų, aplinkosaugininkų patarimų, kaip kiekvienas galime sumažinti savo neigiamą poveikį aplinkai.

2024 m. Fondas suteikė valstybės paramą 5 jaunimui skirtiems projektams.

- Rubrika / infoblokas „Atžalynas“ portale www.kl.lt (13 000 Eur) „Atžalynas“ – internetinis turinio projektas, nuolat atnaujinamas ir pildomas straipsniais švietimo temomis. Išsamiai, nuosekliai ir reguliariai atspindėtas Klaipėdos miesto vaikų, moksleivių ir jaunimo gyvenimas bei jų veiklos. Straipsniuose atskleidžiamos vaikams, moksleiviams bei jaunimui kylančios problemos, įvertinamos jų sprendimo galimybės. Pateikiamos sėkmės istorijos bei jaunimo pasiektų rezultatų aprašymai ir vertinimai, pedagogų atsiliepimai apie savo ugdytinių laimėjimus.
- VŠĮ „Jūsų Panevėžys“ „Jaunimo palėpė“ (6 000 Eur) – tai naujienų portalo JP.lt projektas, skirtas garsinti Panevėžio miesto ir rajono jaunimą, ruošti publikacijas jaunimui aktualiomis temomis. Žurnalistai renkasi jauną, perspektyvų ir skaitytojui įdomų pašnekovą, kuris gali pasidalyti savo istorija, siekiant aukštumų mene, sporte ar visuomeninėje veikloje. Rašant apie jaunimo aktualijas, autoriai ima interviu iš jaunimo organizacijų, tikslinės jaunosios auditorijos ir kitų panevėziečių, dirbančių su jaunimu.
- UAB „On Media“ (6 000 Eur) Sekunde.lt rubrika #Profilis Jauni – jaunimui ir apie jaunimą. Tai erdvė Panevėžio regiono jaunimui skleisti savo gerąsias idėjas, viešinti kultūrinės, pilietinės, socialinės iniciatyvas, kelti rūpimas problemas, publikuoti kūrybą, dalytis patirtimi ir mokytis iš kitų. Čia publikuojamos jaunųjų talentų istorijos, supažindinama su jaunų žmonių pasiekimais kultūros, mokslo, sporto, savanorystės bei kitose srityse, gvildenamos jaunimui aktualios temos.
- UAB „Jurbarko šviesa“ (8 000 Eur) tris etnografinius regionus vienijantį, tradicijas, kultūros paveldą puoselėjantį ir istorinį atminimą saugantį Jurbarko krašto kultūrinį gyvenimą pristato per kultūros įstaigų, kūrėjų ir bendruomenių, ypač kaimo, bendrą veiklą. Lygiagrečiai rūpinamasi kitomis nevyriausybinėmis organizacijomis ir jaunimu, suteikiant viešą erdvę jų keliamai problematikai, nuomonės įvairovei, kritiniam mąstymui – taip didinant bendradarbiavimo su žiniasklaida įtrauktį, plečiant galimą auditoriją.
- UAB „Pajūrio naujienos“ (20 000 Eur). Kūrybinė ir jaunimo saviraiška, portretai, krašto istorija „Pajūrio naujienų“ laikraščio prieduose „Smiltys“, „Mūsų žmonės“ ir „Kuprinė“. Įgyvendinant ilgalaikį tęstinį projektą „Kūrybinė ir jaunimo saviraiška, portretai, krašto istorija „Pajūrio naujienų“ laikraščio prieduose „Smiltys“, „Mūsų žmonės“ ir „Kuprinė“, supažindinama su svarbiausiais Kretingos, Salantų, Palangos krašto, Vakarų Lietuvos regiono, šalies ir vietos kultūros reiškiniais, kultūros ir meno pasiekimais, istoriniais ir šiandienos įvykiais; sudaroma prasmingos kultūrinės visuomeninės veiklos, meno kūrėjų, jaunimo saviraiškos galimybė; mažinama socialinė atskirtis periferijoje.

Iššūkiai

Vaikai ir jaunimas daug laiko praleidžia naudodamiesi mobiliaisiais įrenginiais, o tradicinė žiniasklaida dažnai per mažai investuoja į šioms platformoms pritaikytą turinį. Trūksta vaikams ir jaunimui patrauklaus turinio: vaikai ir jaunimas domisi dinamišku, interaktyviu ir vizualiai patraukliu turiniu socialiniuose tinkluose („TikTok“, „Instagram“, „YouTube“). Tarp jaunimo populiarūs tinklalaidės, trumpi vaizdo įrašai, nuomonės formuotojų kuriamas turinys. Tradicinė žiniasklaida dažnai lėtai adaptuojasi, todėl praranda galimybę pasiekti jaunus vartotojus jų mėgstamu formatu: televizija, spauda, net internetiniai portalai neretai pateikia informaciją ilgais tekstais ar statiškais reportažais, kurie jaunajai kartai atrodo neįdomūs ir nepatrauklūs.

Jauni žmonės nesirenka tradicinių informacijos kanalų, o vyresnioji auditorija sensta. Jeigu tradicinė žiniasklaida nesugebės pritraukti jaunimo, ateityje bus sunku rasti naujų skaitytojų, žiūrovų ar klausytojų. Jauni žmonės gali tapti labiau pažeidžiami dezinformacijos, mažėjant tradicinės žiniasklaidos įtakai visuomenėje, išskyla grėsmė demokratiniams procesams. Vaikų ir jaunimo

mėgstama socialinė žiniasklaida užtikrina milžinišką netikrų naujienų cirkuliaciją internete (dezinformacijos kampanijos, kibernetinė propaganda). Netikras naujienas socialiniuose tinkluose labai sunku pastebėti ir apriboti jų platinimą. Tradicinės žiniasklaidos užduotis – kurti edukacinį turinį vaikams ir jaunimui, padėti jiems atskirti patikimą informaciją nuo melagių.

Galimybės

Manome, kad didinant valstybės paramą vaikams ir jaunimui skirtiems projektams būtų svariai prisidedama prie tokių projektų augimo. Šiems projektams kiekvienoje programoje galėtų būti numatyta tam tikra finansavimo dalis, taikomi kiti, mažesni, pvz., sklandos, pasiekiamumo rodikliai, ar pridedama daugiau balų už turinį, skirtą šiai auditorijai.

Tradicinė žiniasklaida turi prisitaikyti prie vaikų ir jaunimo turinio vartojimo įpročių – kurti trumpus, vizualiai patrauklius ir interaktyvius formatus, naudoti socialinių tinklų galimybes – aktyviai skelbti turinį „TikTok“, „Instagram Reels“, „YouTube Shorts“, naudoti interaktyvius įrankius, pvz., integruojant turinį žaidimų platformose.

Viena iš priemonių vaikų ir jaunimo kūrybiškumui ir pilietiškumui skatinti, padedanti taip pat ugdyti ir rašymo, viešojo kalbėjimo bei kritinio mąstymo įgūdžius, suvokimą apie žiniasklaidos veikimą galėtų būti konkursai mokykloms, kurie paskatintų vaikus ir jaunimą aktyviai įsitraukti į tradicinės žiniasklaidos kūrimą. Leisti mokyklos laikraščius, rašyti straipsnius, rengti interviu su vietos bendruomenės nariais, kurti radijo laidas ar tinklalaides, vaizdo reportažus aktualiomis visuomenės temomis, galbūt net atlikti žurnalistinius tyrimus, pvz., apie maisto kokybę mokyklų valgyklose ir pan.

Fondas galėtų užtikrinti žiniasklaidos profesionalų mentorystę, apsilankymus redakcijose, seminarus apie žurnalistiką, straipsnių rašymą ir bendradarbiavimą su spauda, radijo stotimis ar televizijos kanalais, kurie galėtų publikuoti geriausius darbus. Bendradarbiaudamas su žiniasklaidos organizacijomis, Fondas taip pat galėtų kurti programas, keliančias žurnalistikos prestižą ir didinančias žurnalisto profesijos populiarumą.

Tradicinė jaunimui ir vaikams skirta žiniasklaida išgyvena stagnaciją, nes sunkiai sekasi auginti auditoriją. Norint išlikti, būtina eksperimentuoti diegiant naujus formatus ir kuriant turinį ten, kur yra jaunoji karta. Jei šie pokyčiai nevyks, tradicinė žiniasklaida gali tapti vis mažiau aktuali ateities kartoms.

11.2. Regioninė spauda ir jos prieinamumas

Stipri nepriklausoma regioninė žiniasklaida skatina demokratinius procesus, užtikrina vietos valdžios atskaitingumą, yra svarbus vietos bendruomenių informacijos šaltinis, skatinantis bendruomeniškumą, mažinantis informacinę atskirtį, nes pasiekia vyresnio amžiaus ir mažiau skaitmenizuotas auditorijas.

2024 m. Fondas skyrė valstybės paramą regioninės spaudos veiklai 39 pareiškėjams (redakcijų darbuotojų atlyginimams ir spausdinimui), o per projektinį finansavimą paremti 35 spaudos projektai.

Iššūkiai

Interneto plėtra ir socialiniai tinklai pakeitė informacijos vartojimo įpročius, vis daugiau skaitytojų naujienų ieško internete, jaunesnės kartos skaitytojai vis rečiau renkasi tradicinius spausdintus leidinius. Reklamos užsakymai – vienas pagrindinių spaudos išlaikymo šaltinių – traukiasi, reklamos pajamos mažėja, nes užsakovai teikia pirmenybę reklamai internete. Spausdinimo, logistikos ir darbo

užmokesčio sąnaudos nuolat didėja. Ribotos platinimo galimybės, ypač atokiose kaimo vietovėse, kur nėra galimybės fiziškai įsigyti spaudos (nes pašto skyriai uždaryti, maisto prekių parduotuvės, kuriose buvo galima įsigyti spaudos, taip pat nyksta) daro įtaką spaudos tiražo mažėjimui. Pašto pristatymo sąnaudos drastiškai auga, ypač atokesniuose regionuose, kur spaudos poreikis yra didžiausias.

Galimybės

Nepaisant šių iššūkių, Fondas planuoja imtis veiksmų, kurie ne tik padėtų išsaugoti regioninę spaudą, bet ir suteiktų jai galimybę tapti prieinamesnei ir patrauklesnei, išlaikyti tvirtą ryšį su skaitytojais. Visų pirma tai skaitmeninės platformos, skirtos regioninėms ir mažoms viešosios informacijos priemonėms, kūrimas. Nepaisant to, kad laikraščiai yra ir artimiausiu laikotarpiu išliks svarbiausia regioninė platforma, Fondas siūlo palaipsniui pereiti į skaitmeninius formatus. Patinka mums tai ar nepatinka, popierinė naujienų žiniasklaida tampa prabangos preke. Brangsta ne tik popierius bet ir popierinės spaudos pristatymas.

2024 m. Fondas pradėjo projektą, kurio tikslas – sukurti Fondo skaitmeninę platformą regioninėms bei mažoms viešosios informacijos priemonėms, siekiant stiprinti vietinės žiniasklaidos sklaidą, skatinti bendruomenių įsitraukimą ir užtikrinti informacijos prieinamumą mažesniuose miestuose bei atokiose vietovėse. Ši iniciatyva gimė iš poreikio suteikti regionų redakcijoms modernius įrankius, leidžiančius efektyviau kurti, publikuoti ir platinti aktualią informaciją. Fondo platforma taps vieninga erdve, kurioje mažosios žiniasklaidos priemonės galės naudotis prenumeratos sistemomis, lengviau pasiekti auditoriją ir gauti techninę bei metodinę pagalbą. Skaitmeninė platforma bus svarbus žingsnis stiprinant regioninę žiniasklaidą ir skatinant informacijos prieinamumą regionuose. Fondas siekia sukurti saugią skaitmeninę aplinką, kurioje mažosios viešosios informacijos priemonės galėtų ne tik išlikti, bet ir tvariai augti, prisidėti prie demokratinių idėjų sklaidos ir užtikrinti, kad vietinės naujienos pasiektų kuo platesnę auditoriją.

Kiti planuojami Fondo darbai

- Lankstesnių prenumeratos būdų skatinimas, įskaitant galimybę gauti tiek popierinį, tiek skaitmeninį variantą (skatinant mokėti ne tik už spausdintą variantą, bet ir už turinį internete).
- Spaudos platinimo skatinimas (partnerių paieška, pvz., mobiliosios bibliotekos, kurios pristato knygas, galėtų pristatyti ir spaudą, ypač tą, kuri išeina vieną kartą į mėnesį), bendradarbiavimas su vietos verslais).
- „Naujų talentų“ programa – Fondas galėtų finansuoti dalį darbo užmokesčio redakcijoms, kuriose dirbtų nauji žurnalistai, baigę mokslus didžiuosiuose miestuose ir persikėlę gyventi į regionus.
- „Mentorystės programa“ – Fondas galėtų finansuoti iniciatyvą, kurioje patyrę žurnalistai ar redaktoriai, konsultantai padeda regionų redakcijoms tobulėti profesinėje srityje, gilinti praktines žinias, įgyti vertingų įgūdžių, sėkmingai dirbti konkurencinėje aplinkoje, pritaikyti žinias ir įrankius žiniasklaidos industrijoje. Ne tik tobulinti rašymo, tyrimų įgūdžius, kurti įtraukų ir skaitytojams reikalingą turinį, bet ir perprasti verslo subtilybes (rinkos analizė, pardavimų skatinimas, rinkodara, strateginių verslo planų sudarymas, finansų valdymas), pažinti savo auditoriją, gebėti prie jos prisitaikyti, išmokti taikyti inovacijas ir technologijas (procesų supaprastinimas, naujausių įrankių taikymas, skaitmenizavimas, DI naudojimo galimybės). Fondas finansuotų tiek individualios mentorystės, tiek seminarų, mokymų su keliais konsultantais ir dalyviais išlaidas. Taip pat galėtų būti pasitelkiami nuotoliniai mokymai, konsultacijos internetu.

11.3. Skaitmeninis medijų raštingumas – žurnalistams ir redakcijoms

Daug kalbama apie medijų raštingumo problemas visuomenėje, bet pamirštami žurnalistai ir žiniasklaidos priemonės. Žiniasklaidos veiklos pobūdis keičiasi labai greitai: kasdien atsiranda naujų technologijų, kurios ne tik leidžia žurnalistams ir žiniasklaidos priemonėms efektyviau dirbti, bet ir sukuria naujus iššūkius. Žiniasklaidos priemonės ir žurnalistai ne visada supranta ir pastebi iššūkius, susijusius su naujomis technologijomis.

Iššūkiai

Skaitmeninis medijų raštingumas turi tapti pagrindine strategija, padedančia įveikti dirbtinio intelekto keliamus iššūkius. Tai apima ne tik gebėjimą kritiškai vertinti žiniasklaidos turinį, bet ir suprasti technologijas, įskaitant dirbtinį intelektą, kurios jau gana stipriai formuoja informacinę aplinką, ypač JAV ir Vakarų Europoje. Šios tendencijos stiprėja ir Lietuvoje, todėl joms reikia ruošti jau dabar.

Galimybės

Pokyčiai turi prasidėti pačioje žurnalistikoje. Medijų raštingumo integravimas į redakcinius procesus suteiks žurnalistams ir žiniasklaidos vadovams reikiamų įgūdžių vertinti informaciją, jos kėtinimus, įtaką ir poveikį auditorijai sparčiai besikeičiančiame, dirbtinio intelekto veikiamame pasaulyje.

Kiti planuojami Fondo darbai

Kad medijų raštingumas taptų neatsiejama naujienų redakcijų kultūros dalimi, būtini struktūriniai pokyčiai: atnaujinta redakcinė politika, pažangūs mokymo metodai, aktyvesnis visuomenės įtraukimas į žiniasklaidos procesus ir, svarbiausia, didesnės investicijos į šias iniciatyvas.

Medijų rėmimo fondas, atsižvelgdamas į technologinius iššūkius, planuoja įkurti „Medijų Tech smėliadėžę“. Šioje platformoje žiniasklaidos priemonės ir technologijų atstovai galėtų išbandyti inovatyvius dirbtinio intelekto (DI) ir kitus IT sprendimus. Tai padėtų mažoms redakcijoms suprasti technologinę naudą, paskatintų jas diegti naujoves ir didintų bendrą žiniasklaidos sektoriaus konkurencingumą. Kartu atsiskleistų ir iššūkiai. Ši iniciatyva paskatintų diskusijas ir problemų sprendimų paiešką.

Per medijų raštingumo prizmę bus lengviau pamatyti bei apibrėžti ir visuomenės atsparumo poreikį. Lietuvos visuomenės atsparumas yra gana didelis, bet grėsmės kinta labai greitai ir dažnai jas labai sunku greitai identifikuoti. Dirbdami su naujomis technologijomis žurnalistai galės greičiau identifikuoti naujus iššūkius, jiems ir galimai visuomenės atsparumui kylančias grėsmes.

11.4. Lietuvos žiniasklaidos pasirengimas įgyvendinti Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą (ES) 2019/882 dėl gaminių ir paslaugų prieinamumo reikalavimų

Prieinamumas, kaip apibrėžta Jungtinių Tautų neįgaliųjų teisių konvencijoje, yra išankstinė sąlyga, kad asmenys su negalia galėtų aktyviai naudotis žmogaus teisėmis; visapusiškai ir lygiai su kitais dalyvauti visuomenės gyvenime ir įnešti savo indėlį; gyventi savarankiškai ir patys rinktis sprendimus visais savo gyvenimo klausimais. Ypatingas dėmesys skiriamas galimybei gauti informaciją ir naudotis technologijomis bei komunikacijos sektoriumi, taip pat žiniasklaidos sektoriaus paslaugomis: televizija, radiju, spauda ir internetiniais naujienų portalais.

Galimybė gauti informaciją, taip pat bendravimo ir kalbos apibrėžimai yra svarbios prieinamumo sudedamosios dalys. Skirtingos asmenų galimybės gauti ir skleisti informaciją bei naudoti informacinėmis ir ryšių technologijomis yra žinių atskirtis, dėl kurios atsiranda nelygybė. Prieinamumas gali padėti panaikinti žinių atskirtį kaip priemonę, skatinanti žiniasklaidos ir informacijos raštingumą, įtraukimą ir dalyvavimą, ir galiausiai suteikianti galimybę naudoti kitomis žmogaus teisėmis. Žmogaus teisės negali būti įgyvendinamos neturint apie jas informacijos ir galimybių jomis naudotis, todėl prieinamas bendravimo būdas – sakytinės, rašytinės, garsinės ir (ar) vaizdinės informacijos perdavimas ir (ar) gavimas naudojant Brailio raštą, garsines, vaizdines priemones, lengvai suprantamą kalbą, prieinamą informacinę aplinką yra nepaprastai svarbus.

Europos Parlamento ir Tarybos direktyvoje (ES) 2019/882 dėl gaminių ir paslaugų prieinamumo reikalavimų (toliau – Direktyva) numatyti šie pagrindiniai reikalavimai žiniasklaidai: interneto svetainių prieinamumas – žiniasklaidos svetainės turi būti pritaikytos naudoti žmonėms su regos, klausos, motorikos ir kitomis negaliomis, audiovizualinis turinys turi būti prieinamas naudojant subtitrus, garsinį apibūdinimą, gestų kalbos vertimą, aiškų ir suprantamą įgarsinimą, skaitmeninė TV ir elektroniniai leidiniai turi būti suderinti su pagalbinėmis technologijomis, informacijos pateikiama alternatyviais formatais, pvz., tekstinėmis versijomis, padidintu šriftu ar kontrastinga spalvų schema.

Lietuvoje vis dar trūksta sistemingo požiūrio į informacijos prieinamumą žiniasklaidoje. Nors kai kurios didžiosios žiniasklaidos priemonės jau diegia pritaikytas funkcijas (subtitrus, garsinius pranešimus, lengvai suprantamą kalbą, LRT turi platesnius prieinamumo sprendimus – dalis programų yra verčiama į gestų kalbą, ypač žinių programos ir oficialūs pranešimai), bendra situacija išlieka fragmentiška. Daugelis mažesnių žiniasklaidos priemonių ir regioninės žiniasklaidos dar nepakankamai gerai pasiruošusios: dažnai trūksta finansinių ir techninių išteklių. Daug redakcijų ir internetinių platformų dar nėra pasirėngusios įgyvendinti Direktyvos reikalavimų.

Taip pat viešosios informacijos rengėjai ir (ar) skleidėjai ne visada žino, kas domina asmenis su negalia, kokios yra skaitytojų ar žiūrovų grupės ir kokie šių grupių poreikiai. Pasitaiko atvejų, kad žmonės su negalia nežino apie jiems prieinamas paslaugas dėl netinkamų komunikacijos būdų. Viešosios informacijos rengėjai ir (ar) skleidėjai galėtų išnaudoti šias naujas auditorijas, nes kol kas per mažai dėmesio skiria savo auditorijoms ir jų naudojamiems komunikacijos kanalams pažinti. Strategiškai apsvarstyta komunikacija gali būti sėkmingos auditorijos plėtros priemonė.

Lėtai skinasi kelią ir lengvai suprantama kalba. Tai alternatyvusis turinio pritaikymo formatas, būtinas žmonėms su intelekto negalia ar sergantiesiems neurodegeneracinėmis ligomis. Dėl šio metodo paskirties – paprastai perteikti žinutės esmę – šis formatas naudingas ir absoliučiai visiems žmonėms, pavyzdžiui, skubantiems arba besimokantiems kalbos.

Iš projektų, kuriems 2024 m. Fondas suteikė valstybės paramą, galima būtų paminėti šiuos, kuriuose akcentuojama prieinamumo svarba:

- VŠĮ „Akiračio redakcija“ projektas „Kurčiųjų bendruomenės sociokultūrinių, lyderystės iššūkių ir dialogo su visuomene atspindžiai“ (skirta 20 000 Eur). „Akiratis“ – šviečiamojo pobūdžio leidinys, skirtas asmenims su klausos negalia, jų šeimų nariams, specialistams, visuomenei. Mėnraštyje skaitytojai randa straipsnių apie kurčiųjų bendruomenes Lietuvoje ir užsienyje, jų dialogą su visuomene, ugdymąsi, unikalią kultūrą ir gestų kalbą, vertimo paslaugas, pasiekimus, IT naujoves, klausos protezavimą. Taip pat – interviu su kurčiaisiais, sėkmingai pasiekusiais rezultatų nepriklausomai nuo vartojamos kalbos ir klausos kompensavimo būdo, ekspertais.
- VŠĮ LASS respublikinio centro projektas „Skaitančioms akims, skaitantiems pirštams: periodinė spauda neregiam ir silpnaregiams“ (skirta 23 000 Eur). Periodinis leidinys „Mūsų žodis“ jau septynis

dešimtmečius užtikrina teisę regos sutrikimų turinčiam žmogui gauti informaciją tinkamiausiu formatu: padidintu šriftu; Brailio raštu (su 5 numerių priedu „Pasaulis į namus“ Brailio raštu); elektroniniu būdu www.musuzodis.lt, įgarsintą. Projekto turinys, rubrikose realizuojamos temos regos sutrikimų turintiems žmonėms, jų artimiesiems, specialistams suteikia profesionalios informacijos socialinės reabilitacijos, kultūros, informacinio, aplinkos prieinamumo klausimais.

- UAB „15min“ projektas „15min Lengvai“ (skirta 30 000 Eur). Skaitymo, suvokimo problemų, intelekto negalią turintys asmenys Lietuvoje gyvena informacinėje atskirtyje. Nėra nė vienos žiniasklaidos priemonės, kurioje šiai visuomenės grupei pritaikytu būdu būtų pateikiamos svarbiausios aktualijos, procesų analizė. Projekto „15min Lengvai“ metu kasdien būtų kuriamos ir supaprastinta kalba pateikiamos svarbiausių naujienų apžvalgos, kita aktuali informacija. Projektas mažins informacinę atskirtį ir pažeidžiamumą, didins šios visuomenės grupės savarankiškumą.

- UAB „Delfi“ projektas „(Ne)matomi. Viešinam“ (skirta 18 000 Eur). Žmonės, turintys negalią, dažnai susiduria su sunkumais. Nors oficialiai rodomi gerėjantys šios srities finansavimo ir administravimo rodikliai, tačiau ne visos lėšos efektyviai pasiekia adresatus. Priežastys įvairios – nuo aplaidumo, galimos korupcijos iki per sudėtingų biurokratinių reikalavimų. Žurnalistinių tyrimų cikle bus ieškoma priežasčių ir aiškinamasi, ar tikrai atsakingi institutai tinkamai atlieka savo pareigas ir kaip realybė skiriasi nuo duomenų, pateikiamų dokumentuose ir ataskaitose.

- VšĮ „Gargždapilis“ projektas „Pasaulis be ribų: neįgaliųjų integracijos horizontai“ (skirta 3500 Eur). Portalas www.gargzdapilis.lt yra skirtas specialiųjų poreikių turinčioms visuomenės grupėms. Elektroninio prieinamumo ekspertų sertifikuoto portalo publikacijos prieinamos žmonėms su įvairiomis negaliomis, įskaitant regos, klausos, motorikos, kognityvinių funkcijų sutrikimus. Šiame Lietuvoje vyksta Negalios reforma, tad ši projekto tema, „Pasaulis be ribų: neįgaliųjų integracijos horizontai“, kaip niekad aktuali tiek patiems žmonėms su negalia, tiek plačiajai visuomenei.

- UAB „Lietuvos sveikata“ projektas Nepasiduodantys negaliai. (Skirta 8000 Eur). Socialinės reformos pokyčiai palies daugiau kaip 223 tūkst. negalią turinčių žmonių. Projektu „Nepasiduodantys negaliai“ siekiama naikinti įsisenėjusius stereotipus atskirtį patiriančių žmonių atžvilgiu, pasidalyti geraisiais pavyzdžiais, skatinančiais aktyvesnį negalią turinčių žmonių dalyvavimą. Visuomenėje didinti supratimą, kad negalia nėra kliūtis dalyvauti nei socialiniame gyvenime, nei darbo rinkoje. 24 straipsnių cikle patrauklia forma pateikiama aktuali ir mokslu grįsta informacija.

- VšĮ „Auto moto group“ projektas „Aklas pasimatymas“ (skirta 7000 Eur). Radijo laida „Aklas pasimatymas“ jau 10 sezoną GOLD FM eterijoje kviečia klausytojus į susitikimus su nepažintu atskirties grupių žmonių gyvenimu. Laidoje laužomi stereotipai, gvildenami žmogaus teisių klausimai, kuriamas skirtingų požiūrių dialogas, pristatomos paprastų žmonių stiprybės, pasiekimai, motyvuojančios jų gyvenimo istorijos. Šiame sezone laidos turinį papildė naujovė – trumposios žinios lengvai suprantama kalba. Tai pirmosios žinios žmonėms, turintiems intelekto negalią.

- VšĮ „Auto moto group“ projektas „Susitikimai“ (skirta 15 000 Eur). TV projektas „Susitikimai“ – tai filmuoti pasakojimai, pristatantys socialinės atskirties žmonių paveikslus, atskleidžiantys jų stiprybes, socialinius sunkumus ir kasdienes iššūkius. Tai susitikimai, kuriantys dialogą ir atskleidžiantys visuomenėje įsigalėjusius stereotipus ir atskirties grupių žmonių lūkesčius. Siekiant informacinio turinio prieinamumo žmonėms su regos negalia ir klausos negalia, papildomai parengtas filmuotų pasakojimų garsinis vaizdavimas (GV) ir subtitravimas kurtiesiems (SKN).

Iššūkiai

- Fragmentiškas požiūris į prieinamumą – nors kai kurios didžiosios žiniasklaidos priemonės diegia prieinamumo funkcijas, mažesnės redakcijos ir regioninė žiniasklaida dažnai neturi reikiamų išteklių.
- Finansiniai ir techniniai iššūkiai – daugelis redakcijų nėra pasirengusios ir neturi finansinių galimybių investuoti į reikalingas technologijas, tokias kaip subtitrų generavimas ar gestų kalbos vertimas.
- Trūkstamos žinios apie auditoriją – viešosios informacijos rengėjai ir skleidėjai dažnai nežino, kas domina asmenis su negalia ir kokie jų informacijos poreikiai.
- Neefektyvi komunikacija su neįgaliaisiais – pasitaiko atvejų, kai žmonės su negalia nežino apie jiems prieinamas paslaugas, nes informacija pateikiama netinkamu formatu.
- Lėta pažanga lengvai suprantamos kalbos srityje – šis alternatyvus formatas dar nėra plačiai naudojamas, nors jo nauda gali būti didelė tiek žmonėms su negalia, tiek platesnei auditorijai.
- Ribotas visuomenės ir žurnalistų supratimas apie prieinamumo svarbą.

Galimybės

Suteikti didesnę valstybės paramą žiniasklaidos priemonėms, kurios diegia prieinamumo sprendimus. Šiuo metu Fondo projektų vertinimo kriterijuose didelę dalį projekto poveikio balų sudaro turinio pritaikymo specialiųjų poreikių turinčioms visuomenės grupėms balas. Prieinamumo gerinimas kaip konkurencinis pranašumas – žiniasklaidos priemonės, kurios anksčiau įgyvendins prieinamumo sprendimus, gali sustiprinti savo įvaizdį.

Technologijų plėtra – automatizuoti subtitrų kūrimo įrankiai, balso sintezatoriai, vertimas į gestų kalbą ir kitos inovacijos gali sumažinti kaštus ir padėti įgyvendinti Direktyvos reikalavimus. Fondas 2024 m. įsigijo šnekos sintezės licenciją – siekiant didesnio informacijos prieinamumo visas Fondo Turinio banke publikuojamas Fondo finansuotas turinys bus automatiškai įgarsintas, t. y. bus integruotas šnekos sintezės sprendimas, kad regos negalią turintys vartotojai ir kiti asmenys galėtų „klausyti“ tekstinio turinio. 2025 m. bus tęsiamas šio įrankio kūrimas. Siekiamybė, kad 2026-aisiais jis galėtų būti laisvai prieinamas visoms suinteresuotoms viešosios informacijos priemonėms.

Naujų auditorijų įtraukimas – strateginis dėmesys prieinamumui gali padėti žiniasklaidai pritraukti daugiau skaitytojų, žiūrovų ir prenumeratorių.

Bendradarbiavimas su ekspertų organizacijomis. Fondas sieks inicijuoti daugiau susitikimų, kad žiniasklaidos atstovai daugiau bendradarbiautų su negalią turinčių asmenų organizacijomis, siekiant geriau suprasti jų poreikius.

Švietimas ir mokymai – Fondas planuoja organizuoti mokymus redakcijoms apie prieinamumo reikalavimus, kaip galima būtų pagerinti turinio kokybę ir padidinti informacijos pasiekiamumą. Direktyva įpareigoja Lietuvos žiniasklaidą imtis aktyvių veiksmų, todėl būtina laiku pasirengti jos įgyvendinimui, kad informacija būtų prieinama visiems visuomenės nariams. Fondas siekia visapusiškai palaikyti viešosios informacijos rengėjus ir (ar) skleidėjus, besimančius šios svarbios misijos.

11.5. Periodinės kultūrinės žiniasklaidos tyrimas

Periodinė kultūrinė žiniasklaida Lietuvoje yra viena svarbiausių intelektualinės, estetiškos ir istorinės refleksijos erdvių, kuri ne tik pristato šalies kultūros procesus, bet ir dalyvauja juos formuojant. Vis dėlto jos tvarumui būtina nuolatinė valstybės parama ir atidus sektoriaus stebėjimas. Atsižvelgdamas į tai, 2025 m. Medijų rėmimo fondas kartu su socialiniu partneriu atliko kiekybinį nacionalinį tyrimą, siekdamas įvertinti periodinių kultūros leidinių būklę, sklaidą, auditorijų pasiekimą, finansavimo šaltinius ir skaitmeninės transformacijos eigą.

Lietuvos periodinių kultūros leidinių leidėjų apklausai buvo panaudotas Medijų rėmimo fondo pateiktas 26 viešosios informacijos rengėjų sąrašas. Išsiuntus tyrimo klausimynus buvo sulaukta 23 atsakymų, taigi, buvo pasiektas 88 proc. užpildytų klausimynų grįžtamumas.

Leidyba ir tiražas

Dauguma į tyrimą įtrauktų leidinių leidžiami ketvirtiniu (39 proc.) ar mėnesiniu (22 proc.) periodiškumu. Didžiausios dalies leidinių tiražas – 501–5000 egzempliorių; ši kategorija sudarė 74 proc. visų leidinių. Pastaraisiais metais tiražai iš esmės išliko stabilūs – reikšmingų pokyčių, išskyrus pavienius atvejus, neužfiksuota. Tiražai, didesni nei 5000 egzempliorių, buvo išimtiniai, o kai kurių leidinių tiražai siekia vos kelis šimtus vienetų: tai rodo ribotą sklaidą ir platinimo galimybes.

Skaitmeninė leidyba ir skaitomumas

Nors skaitmeninės leidybos ateitis vertinama teigiamai, tik dalis leidėjų aktyviai leidžia savo leidinius ir elektroniniu formatu. 2022 m. beveik 40 proc. elektroninių leidinių turėjo iki 3000 unikalių skaitytojų per metus, o daugiau nei 10 000 skaitytojų pasiekė tik 13 proc. elektroninių leidinių. 2024 m. buvo užfiksuotas nedidelis elektroninės sklaidos augimas, tačiau kai kurie leidiniai vis dar neturi elektroninių versijų. Skaitmeninės prenumeratos ar leidinių skaitymas per programėles išlieka labai retas reiškinys – mobiliąsias programėles naudojo tik 4 proc. leidėjų.

Auditorijos pasiekiamumas ir stebėseną

Didelė dalis leidėjų (39 proc.) savo leidinių tikslinę auditoriją laiko 30–63 metų amžiaus grupe, tačiau kita dalis tvirtina neturintys konkrečios auditorijos. Net 65 proc. leidėjų taikosi į aukštąjį išsilavinimą turinčią auditoriją, tačiau beveik trečdalis leidėjų auditorijos demografinių rodiklių visai nesvarsto. Tai rodo auditorijų analizės trūkumą ir ribotą strateginį planavimą. 22 proc. leidėjų apskritai nežino, kaip stebėti savo auditoriją. Visgi 70 proc. leidėjų teigia, kad naudoja bent vieną auditorijos stebėsenos priemonę.

Platinimas ir prieinamumas

Populiariausiais leidinių platinimo kanalais išlieka interneto svetainės (91 proc.), prenumeratos (78 proc.) ir bibliotekos (78 proc.), tačiau didžiausią efektyvumą leidėjai priskyrė prenumeratai ir prekybos centrams (po 48 proc.). Mažai išnaudojami kanalai – mobiliosios programėlės, skaitmeniniai skaitytuvai, kultūros ar švietimo įstaigos. Įvardijami sunkumai – aukšti pašto įkainiai (74 proc.), platinimo partnerių pasyvumas ir žmogiškųjų išteklių trūkumas. Didelė dalis leidinių bibliotekoms vis dar platinami kaip dovanos, nesant aiškios, sistemingos sklaidos strategijos.

Finansavimas

Beveik visi leidėjai nurodė, kad pagrindinis finansavimo šaltinis yra Medijų rėmimo fondas. Prenumerata sudaro reikšmingą, bet nepakankamą dalį (83 proc.), mecenavimas tenka 44 proc. leidėjų, o ES ar savivaldybių lėšomis naudojasi vos keletas. Dauguma leidėjų (61 proc.) valstybės paramą vertina teigiamai, tačiau vis dar juntamas priklausomumas nuo vieno šaltinio.

Viešieji ryšiai ir sklaida

Visi tyrime dalyvavę leidėjai vykdo viešinimo veiklą, tačiau priemonių veiksmingumas ribotas – tik trečdalis leidinių turi viešųjų ryšių specialistą. Populiariausia viešinimo priemonė – socialiniai tinklai (100 proc.), ypač „Facebook“. Mažiau naudojamos priemonės – pranešimai spaudai, naujienlaiškiai ar tradicinės medijos. Efektyviausi kanalai buvo įvardyti atsižvelgiant į pasiekiamumą, operatyvumą ir auditorijos įtraukimą.

Iššūkiai ir galimybės

Periodinė kultūrinė žiniasklaida susiduria su sisteminiiais iššūkiais: siaura auditorija, ribotomis sklaidos galimybėmis, nepakankamu skaitmenizavimu, aukštais platinimo kaštais bei žmogiškųjų išteklių stygiumi. Tačiau tyrimas taip pat atskleidė konkrečias galimybes:

- vystyti centralizuotą leidinių prenumeratos platformą;
- gerinti leidinių skaitmeninimą ir skatinti elektroninių versijų kūrimą;
- plėsti bendradarbiavimą su bibliotekomis, kultūros ir švietimo įstaigomis;
- skirti atskirą paramos eilutę sklaidai ir viešinimui;
- organizuoti leidėjų mokymus auditorijos analizės, komunikacijos ir sklaidos srityse;
- inicijuoti projektus, orientuotus į jauną auditoriją bei tarptautinę kultūros sklaidą.

Periodinės kultūrinės žiniasklaidos tęstinumui užtikrinti būtina ne tik nuolatinė valstybės parama, bet ir kompleksinės politikos formavimas, leidžiantis gerinti šio sektoriaus sklaidą, matomumą bei konkurencingumą tiek nacionaliniu, tiek tarptautiniu lygmeniu.

11.6. Kultūrinės periodikos prenumeratos situacija, prieinamumas ir bibliotekų įtaka

Kultūrinė periodika yra neatsiejama kultūros sklaidos ir visuomenės kultūrinio raštingumo ugdymo dalis. Bibliotekos, kaip svarbiausi viešieji informacijos taškai, atlieka reikšmingą vaidmenį užtikrinant šių leidinių prieinamumą visuomenei. Atsižvelgdamas į tai, Medijų rėmimo fondas 2025 m. inicijavo kultūrinės periodikos prieinamumo viešosiose bibliotekose tyrimą. Juo siekta įvertinti kultūrinės periodikos prenumeratos situaciją, bibliotekų įtaką prenumeratai, finansavimo šaltinius ir skaitytojų poreikius.

Tyrime dalyvavo 53 bibliotekos iš 39 Lietuvos savivaldybių: tiek nacionalinės, apskričių, tiek savivaldybių viešosios bibliotekos. Didžioji dalis (89 proc.) – savivaldybių bibliotekos, 4 – apskričių, 2 – nacionalinės. Trečdalis bibliotekų sulaukia iki 1000 lankytojų per mėnesį, ketvirtadalis – nuo 1001 iki 5000 lankytojų. Didesni lankytojų srautai (daugiau nei 10 000 per mėnesį) fiksuojami tik 21 proc. bibliotekų. Šie duomenys leidžia daryti prielaidą, kad dauguma bibliotekų veikia mažesniuose miestuose ir miesteliuose ir aptarnauja ribotą, bet vietiniu mastu svarbią auditoriją.

Prenumeratos struktūra ir aprėptis

Dauguma bibliotekų kultūrinę periodiką prenumeruoja ribotai – 52 proc. apklaustų bibliotekų šie leidiniai sudaro iki 10 proc. visos prenumeruojamos periodikos. Maždaug tiek pat bibliotekų skiria

kultūrinei spaudai: ji sudaro nuo 11 iki 21 proc. visų prenumeruojamų periodinių leidinių. Pastebėta tendencija, kad žurnalų įvairovė bibliotekose didesnė nei laikraščių: 70 proc. apklaustųjų užsisako 16 ir daugiau žurnalų, o laikraščių – iki 10 pavadinimų.

Didžiausią kultūrinės periodikos prieinamumą užtikrina bibliotekos, turinčios didesnę lankytojų skaičių: egzistuoja teigiamas ryšys tarp bibliotekos lankomumo ir prenumeruojamų leidinių kiekio. Nepaisant to, nemažai bibliotekų, ypač filialuose, gauna vos po kelis kultūrinius leidinius, o kai kurios – jų negauna visai.

Poreikis ir skaitytojų susidomėjimas

Tyrimas atskleidė nevienodą kultūrinės periodikos poreikį. Tik trečdalis bibliotekų nurodė, kad jaučia aiškų papildomas kultūrinės periodikos poreikį. Didžioji dalis (69 proc.) tokio poreikio neįvardijo arba abejojo jo egzistavimu. Regionų bibliotekų atstovai pažymėjo, kad skaitytojų susidomėjimas kultūrinės periodikos leidiniais nėra didelis. Visgi buvo pabrėžta, kad tam tikra auditorijos dalis – ypač senjorai ar akademinį išsilavinimą turintys skaitytojai – nuosekliai domisi kultūriniais leidiniais net ir mažesniuose miesteliuose.

Bibliotekų įtaka prenumeratai

Bibliotekos yra artimiausia vartotojui informacijos vieta, tačiau jų vaidmuo formuojant kultūrinės periodikos užsakymus nevienodas. Tik 46 proc. bibliotekų nurodė, kad turi tiesioginę įtaką leidinių pasirinkimui, o 37 proc. teigė, kad prisideda iš dalies. Likusios bibliotekos įtakos užsakymui neturi. Filialų atveju sprendimus dažniausiai priima centrinės bibliotekos, todėl vietiniai skaitytojų poreikiai ne visuomet įvertinami. Paramos būdu gaunama periodika dažnai pasiekia bibliotekas nesant galimybės pasirinkti leidinių kiekį ar rūšį.

Finansavimas ir paramos vaidmuo

Pagrindinis kultūrinės periodikos finansavimo šaltinis bibliotekose – valstybės ar savivaldybės biudžetas. 84 proc. apklaustų bibliotekų patvirtino šią finansavimo formą, 58 proc. papildomai nurodė gaunančios leidinius iš paramos fondų. Vis dėlto dalis bibliotekų akcentavo, kad biudžeto lėšos periodikai ne visuomet naudojamos kultūriniais leidiniais, nes jų poreikį užpildo paramos būdu gaunama spauda. Nors paramos leidiniai prisideda prie pasiūlos, bibliotekos neturi galimybės jų atrinkti ar planuoti sklaidos – kai kurie leidiniai atkeliauja tik metų pabaigoje, kartais bibliotekos apskritai neturi informacijos, kokius leidinius gaus.

Be to, dalis bibliotekų neturi tikslių žinių apie kultūrinės periodikos biudžetą – 36 proc. negalėjo pateikti tokios informacijos. Įvardytos sumos svyravo nuo 400 iki 65 000 eurų, tačiau dažniausiai nebuvo aišku, ar tai vienos bibliotekos, ar viso tinklo biudžetas. Mažesniuose padaliniuose dažnai kartojamas teiginys, kad „leidinių trūksta“ arba „biudžetas nepakankamas“.

Skaitmeniniai leidiniai – neišnaudotas potencialas

Skaitmeninė kultūrinė periodika šiuo metu yra mažai paplitusi bibliotekų sektoriuje. Tik 3 iš 53 bibliotekų prenumeruoja skaitmeninius kultūrinius leidinius. Dauguma net nėra gavusios pasiūlymų tokiai prenumeratai, todėl negali įvertinti nei skaitytojų įpročių, nei susidomėjimo pokyčių. Šie duomenys rodo poreikį didinti informacijos sklaidą apie skaitmeninių leidinių prieinamumą ir naudą, ypač tarp bibliotekų darbuotojų.

Iššūkliai ir galimybės

Tyrimas atskleidė, kad kultūrinė periodika bibliotekose vis dar laikoma nišine sritimi, kurios plėtra priklauso nuo keleto veiksnių:

- nevienodo poreikio ir skaitytojų susidomėjimo lygio tarp regionų bibliotekų;
- ribotos bibliotekų (ypač filialų) įtakos leidinių atrankai ir sklaidai;
- neišnaudoto skaitmeninės leidybos potencialo.

Tuo pat metu atsiveria galimybės: centralizuoti ir skaidrinti paramos būdu gaunamų leidinių srautus, suteikti didesnę autonomiją filialams užsakant leidinius, skatinti prenumeratos planavimą pagal realius poreikius ir diegti bibliotekoms pritaikytus skaitmeninės spaudos modelius.

Rekomendacijos

Medijų rėmimo fondas, bendradarbiaudamas su bibliotekų sistema, galėtų svarstyti šias priemones:

- sukurti katalogą su paramos būdu platinamais leidiniais, kad bibliotekos galėtų planuoti jų sklaidą;
- skirti atskirą finansavimo eilutę kultūrinės periodikos prenumeratai, ypač mažesniems filialams;
- inicijuoti mokymus bibliotekininkams apie skaitmeninių leidinių naudojimą ir skaitytojų auditorijos analizę;
- vystyti centralizuotą skaitmeninės kultūrinės periodikos platformą, prieinamą per viešųjų bibliotekų tinklą.

Kultūrinė periodika bibliotekose turi potencialą tapti dar labiau įtraukianti ir pasiekiami, tačiau tam būtinas sistemingas požiūris, lankstesnis finansavimo modelis ir veiksmingesnė tarpinstitucinė partnerystė.